

Eenige opmerkingen over den ambtenaar van den burgerlijken stand: artt. 13, 16 en 25, 17, 22 en 24, Al. I, 27 B.W.

<https://hdl.handle.net/1874/241134>

EENIGE OPMERKINGEN

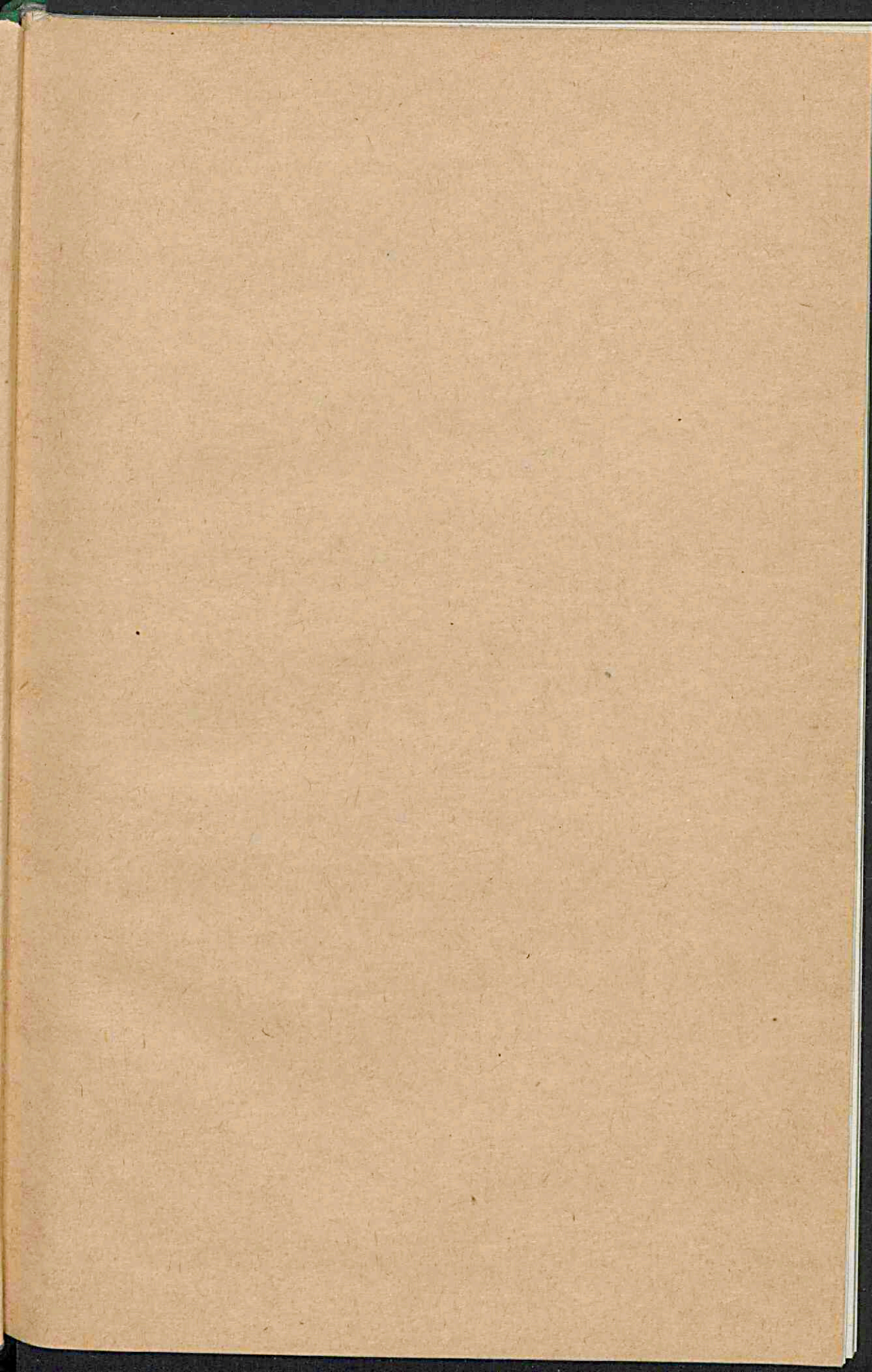
OVER DEN

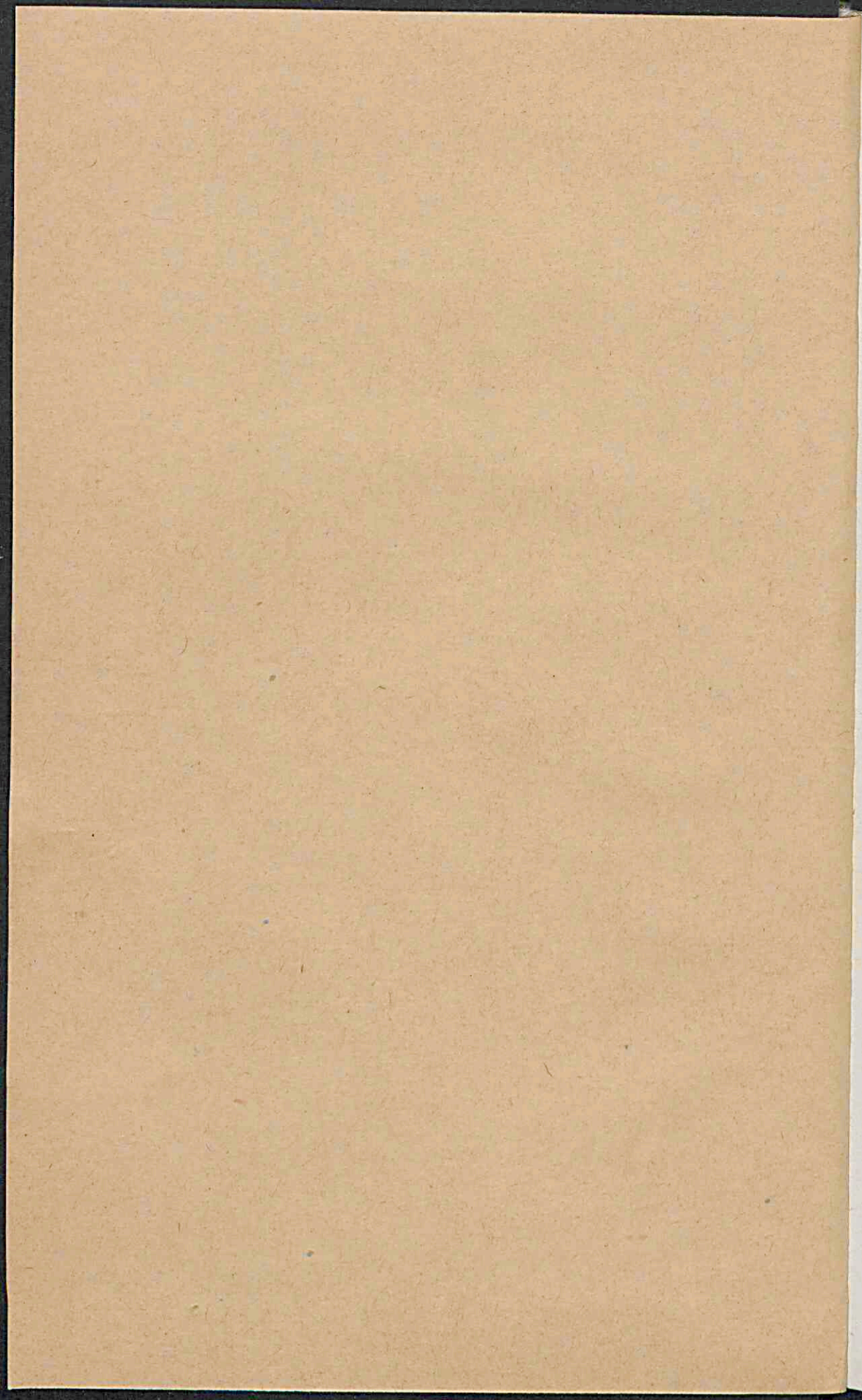
Ambtenaar van den Burgerlijken Stand.

Artt. 13, 16 en 25, 17, 22 en 24 al. I, 27 B. W.

PROEFSCHRIFT

VAN

EENIGE OPMERKINGEN

OVER DEN

AMBTENAAR VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Artt. 13, 16 en 25, 17, 22 en 24 al. I, 27 B. W.

Diss. Nr. 1083

EENIGE OPMERKINGEN

OVER DEN

AMBTENAAR VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Artt. 13, 16 en 25, 17, 22 en 24 al. I, 27 B. W.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. J. J. P. VALETON JR.,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op MAANDAG, den 2den JULI 1883, des namiddags ten 2 ure,

DOOR

JOHANNES HENDRIKUS CASPERS,

GEBOREN TE WESTBROEK.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF,
1883.

INLEIDING.

Eene der betrekkingen, welke misschien het meest het onderwerp hebben uitgemaakt van beschouwingen, zoowel van de zijde van de mannen van wetenschap als van die der praktijk, is het ambt van Ambtenaar van den Burgerlijken Stand.

De reden daarvan zal wel vooreerst moeten gezocht worden hierin, dat de instelling van den Burgerlijken Stand, hoewel van betrekkelijk jonge dagteekening, reeds spoedig tot tal van moeilijkheden en vragen aanleiding heeft gegeven, wier beantwoording voor de praktijk van niet weinig gewicht is, alsook hierin dat dit ambt, tengevolge van de

door de wet beperkte keuze, dikwijls aan personen moest worden toevertrouwd, onbekend met de aan dit ambt verbonden verplichtingen.

Vandaar tal van handboeken, om den ambtenaar van den burgerlijken stand tot gids te strekken. Dat getal met een te vermeederen kan niet liggen in de bedoeling van den schrijver van een proefschrift, ook al ware hij niet overtuigd, dat daartoe zijne krachten te kort zouden schieten.

Ik wensch slechts in de volgende regelen, naar aanleiding van eenige artikelen van het burgerlijk wetboek, betreffende den ambtenaar van den burgerlijken stand enkele vragen te bespreken tot welker opheldering ik met bescheidenheid meen iets te kunnen bijdragen of welke naar mijne meening niet genoeg de aandacht hebben getrokken der schrijvers over dit onderwerp.

Vooraf eene korte herinnering aan den oorsprong van de instelling van den burgerlijken stand.

LODEWIJK NAPOLEON, in 1806 te Parijs tot Koning van Holland geproclameerd, benoemde eene commissie, die, tot grondslag nemende den Code

Napoléon en dien wijzigende naar de behoeften van ons land, een wetboek zou samenstellen. Dit wetboek, genaamd het Wetboek Napoleon, ingericht voor het Koninkrijk Holland, is ingevoerd bij besluit van 24 Februari 1809. Uit den Code, handelende in Livre I, titre II, des actes de l'état civil, nam **LODEWIJK NAPOLEON** in zijn wetboek gewijzigd eene reeks van bepalingen over de acten van den burgerlijken stand over.

Dit wetboek sprak van bescheiden of acten van den burgerlijken stand. Het bepaalde in boek I. titel 2, artt. 19—21, dat er akten opgemaakt en openbare registers gehouden zouden worden van de geboorten, huwelijken en sterfgevallen. De verdere regeling, die werd overgelaten aan bijzondere reglementen, is niet tot stand gekomen, zoodat deze heilzame instelling eerst na onze inlijving bij het Fransche Keizerrijk volledig is in werking getreden. Een decreet van 24 Januari 1811 Bull. n°. 347 bevatte eenige provisioneele bepalingen op dit onderwerp. Gedwongen maakten wij derhalve in 1811 met de fransche instelling kennis, maar niet velen zullen zulks betreuren.

Vóór de revolutie in Frankrijk was het houden der registers, als men het zoo noemen mag, in

handen der geestelijken. Zij hielden vrij nauwkeurig van de feiten aantekening, daar het belang der kerk dit eischte. Die aantekeningen werden evenwel niet voor alle personen gehouden, maar slechts voor hen die behoorden tot het kerkgenootschap. De fransche omwenteling, met hare vrijheid van godsdienst, bracht hierin verandering, en de assemblée constituante, in beginsel de vrijheid van godsdienst aannemende, kon niet dulden dat het houden der aantekeningen aan de geestelijkheid bleef opgedragen. Toullier in zijn *Droit Civil Français*, zegt het volgende. „Nos anciennes lois avaient confié aux curés des paroisses la tenue des registres de l'état civil. Il était assez naturel que les mêmes hommes, dont on allait demander les bénédictions et les prières, aux époques de la naissance, du mariage et du décès, fussent chargés d'en constater les dates et d'en rédiger les procès — verbaux etc. Mais l'assemblée constituante décida qu'il serait établi pour tous les Français sans distinction un mode de constater les naissances, les mariages et les décès. La liberté des cultes étant devenue constitutionnelle, il fallait rendre la validité des actes de l'état civil indépendante des dogmes religieux. Dès lors, les registres ne pouvaient plus demeurer dans les mains des curés” etc. Zoo ook Marcadé, *Cours de Droit*

Civil Français. „Anciennement ces fonctions étaient remplies par les curés des paroisses. L'assemblée constituante, en proclamant la liberté des cultes, craignit que le mode suivi jusqu'alors ne laissât pas, quant à la rédaction des actes, une assez grande indépendance, et par sa constitution du 3 Septembre 1791, titre II, art. 7 elle déclara que le pouvoir législatif aurait à établir pour tous les habitants sans distinction, un mode unique de constatation des naissances, mariages et décès et à désigner les officiers publics qui en recevraient et conserveraient les actes.”

Den 20sten Sept. 1792 decreteerde de assemblee législative, dat in het vervolg de gemeentebesturen deze acten zouden opmaken en bewaren, en dat de raden der gemeenten een of meer personen uit hun midden met deze functie zouden belasten. Dit werd later herhaaldelijk door verschillende wetten gewijzigd, het kardinale punt was altijd aan wie de betrekking moest opgedragen worden. Het waren de wetten van 19 Décembre 1792, 28 Nivôse, 14 et 21 Fructidor an II, 3 Ventôse an III, 19 Vendémiaire an IV et 28 Pluviôse an VIII. De wet van 19 Vendémiaire an IV (11 October 1796) bepaalde, dat in de gemeenten, beneden de 5000 inwoners, de agent municipal de betrekking van Ambtenaar van den Burgerlijken Stand zou ver-

vullen, voor de andere gemeenten zou de gemeenteraad een lid uit zijn midden tot die betrekking benoemen. Bij de wet van 28 Pluviôse an VIII (17 Februari 1800) droeg men het houden der registers voor alle gemeenten aan den maire en zijn adjunct op.

Dat vroeger de geestelijken, die vooral in kennis veelal boven de burgers stonden en het gewicht van hun ambt beter inzagen, de betrekking in het algemeen veel nauwgezetter waarnamen dan zij die ongewoon aan zulk werk waren en daarbij niet zooveel belang hadden, lijdt geen twijfel. In het begin lette men er dan ook niet genoeg op, het houden der registers aan bekwame en nauwgezette mannen toevertrouwen; dikwijls was de beperkte keuze moeilijk en vandaar vele uitlatingen, onnauwkeurigheden en soms schelmerijen. De geestelijken namen evenwel ook niet altijd die taak zoo nauwgezet op; dat bewijzen de vele uitlatingen en slordigheden ook in hunne registers. **TOULLIER** houdt het er dan ook voor, dat dit de reden is geweest waarom de Code Civil, bepalende dat er registers van den burgerlijken stand zouden zijn, wel tevens bepaalde dat die door officiers civils zouden gehouden worden, maar hen niet aanwees. In 1810 bij onze inlijving, werd bij Keizerlijk Decreet

van 8 November de wet van 17 Februari 1800 in ons land exécutoir verklaard, en werd derhalve de maire en, bij delegatie, een zijner adjuncten met het houden der registers belast.

Vroeger was de zaak hier te lande, bepaaldelijk in Holland, niet veel beter geregeld dan in andere landen. De registers waren in handen der geestelijkheid, zij was het die aantekeningen hield van doop, huwelijk en begraven. Het gebrek dat zij onvolledig waren, gold ook hier. De geestelijken zelve beslisten geschillen, die hieruit ontstonden en wisten de wereldlijke macht zooveel mogelijk op dit punt uit te sluiten. Hunne geregelde opteekeningen schijnen eerst in de zestiende eeuw begonnen te zijn. Toen de wereldlijke macht krachtiger optrad en er twisten tusschen kerk en staat ontstonden en zij op elkander naijverig waren, werden vele wereldlijke verordeningen ontworpen, deels tot stijving der inkomsten, deel om de macht van het gezag te toonen. Zoo b. v. het placcaat van 22 Juni 1695, hetwelk den doodgravers gelastte elke week eene lijst te doen toekomen aan de secretarissen der gemeenten, van hen die zij begraven hadden, opdat men bekend zoude worden met hen, die in de adscendente of collaterale linie tot de erfenis waren geroepen en den

twintigsten penning trachtten te ontduiken. Voorts de placcaten van 1 Juli 1594, 27 Maart 1612, 20 Sept. 1636 en 16 Oct. 1642, welke aan de roomsche geestelijkheid verboden, huwelijken te sluiten en te doopen; enz. Wij vinden onder meer nog het zoogenaamde Echtreglement van 18 Mei 1656, hetwelk tot het einde van de 18de eeuw nog in een groot gedeelte van ons land heeft gegolden. Hierin werd bepaald, dat de registers zouden gehouden worden door de predikanten der hervormde kerk voor hunne gemeenleden en door de secretarissen der steden en dorpen voor hen, die eene andere gezinte waren toegedaan. Bij eene Resolutie van de Staten van Holland van 15 Juni 1792 werd bepaald, dat er dubbele registers zouden gehouden worden, als ook dat de plaats en de dag bij de akten van geboorten zouden worden aangeteekend. Het houden van dubbele registers bestond reeds vroeger, als men het zoo noemen wil; men hield een zoogenaamd kladboek, evenwel niet algemeen; van daar deze resolutie. De zoo gewenschte eenheid ontbrak derhalve in ons land evenals elders, totdat wij met Frankrijk één rijk vormden en de heilzame bepalingen van den Code Civil bij ons golden.

WILLEM DE EERSTE, tot Koning van Holland ge-

proclameerd, hield, bij Souverein Besluit van 11 December 1813, de fransche wetgeving voorloopig in stand; deze voorloopige toestand heeft geduurd tot dat wij in 1838 een nationaal wetboek deelachtig werden. In dat tusschentijdperk is natuurlijk een en ander gewijzigd, en we willen dit kortelijk nagaan.

Vooreerst vermelden wij het Souverein Besluit van den 16^{den} Februari 1814 n°. 40, alsnog gelegenheid gevende tot herstel van begane verzuimen in de aangiften, wegens geboorten en sterfgevallen, op de registers van den burgerlijken stand. Sommige ingezetenen, in het onjuiste denkbeeld geraakt, dat alle instellingen, zonder onderscheid, uit de inlijving met Frankrijk af komstig, door de gezegende verandering van zaken in dit land waren komen te vervallen, hadden gedurende de eerste dagen van die verandering verzuimd de vereischte aangiften van geboorten, overlijden en andere gerequireerde aangiften tot den burgerlijken stand betrekkelijk, te doen. Zij konden nu nog gedurende eene maand, zonder deswege eenige poenaliteit te ondergaan, zich aanmelden bij den ambtenaar met het houden der registers van den burgerlijken stand binnen hunne gemeente belast, en die ambtenaar werd geautoriseerd

tot het aannemen en ontvangen dier aangiften en het plaatsen van dezelve in de loopende registers, moettende hij dezelve stellen op de dagteekeningen, waarop die aantekeningen respectievelijk hadden behooren te geschieden en telkens daarbij speciale aanhaling doen van dit besluit, met vermelding dat die plaatsing uit krachte van hetzelfde geschiede. Voorts hebben wij te noemen: 1°. een gelijkkluidend Besluit van den 22sten Juni 1814 n°. 80 ten opzichte van hen die tot het doen van aangiften nalatig waren geweest, als inwoners van bezette en ingesloten vestingen en plaatsen. Den ambtenaar werd hier dezelfde bevoegdheid gegeven. 2°. het Besluit van den 8sten Juni 1823, houdende nadere bepalingen omtrent de ambtenaren en de registers van den burgerlijken stand, ingetrokken bij Besluit van den 9^{den} October 1861 (Stbl. 87), bepalende dat de ambtenaar van den burgerlijken stand kon volstaan, als er melding moest worden gemaakt van eene andere akte, tot de ingeschrevene betrekkelijk, met eene korte, in roode inkt gestelde, verwijzing tot het register en de bladzijde, waarop zoodanige latere akte of rechterlijk gewijsde, was ingeschreven. Art. 2 bepaalde dat hij, die kantteekeningen ook moest stellen op de in het archief der gemeente gedeponeerde registers en hier-

van binnen drie dagen moest kennis geven aan den procureur van de rechtbank, die dan zorgde, dat door den griffier eene gelijkvormige kantteekening geschiedde in het onder hem berustende register. Voorts dat er dubbele suppletoire registers moesten worden aangelegd, voor zooverre tot het registreeren van eenige akte of van een rechterlijk gewijsde, waarbij eene akte wordt verbeterd, geene ruimte in de loopende registers mocht zijn opengelaten; eindelijk dat de ambtenaren van den burgerlijken stand niet zouden vermogen te staan over akten, welke hen zelve, hunne vrouw, ouders of kinderen betroffen, en de wijze waarop in zoodanig geval zou worden voorzien. 3°. Bij het Besluit van den 8sten November 1825, houdende nadere bepalingen omtrent het aannemen van vaste geslachtsnamen, werd den ambtenaar van den burgerlijken stand en andere plaatselijke en administratieve autoriteiten, aan welke het mocht blijken, dat onderdanen geen gevolg hadden gegeven aan het aannemen van vaste geslachtsnamen en verzuimd hadden bij den ambtenaar van den burgerlijken stand van derzelver woonplaats de vereischte verklaring afteleggen, de verplichting opgelegd daarvan aan de officieren bij de rechtbanken aangifte te doen ten einde tegen de overtreders te procederen. 4°. Het Besluit van den

4^{den} Mei 1826, droeg, wegens het niet meer bestaan der préposés à l'inscription maritime, de zorg voor al hetgeen betrekking heeft tot de acten van geboorten, overlijden en uitersten wil, welke op zee zijn opgemaakt, aan de waterschouten, en daar waar geen zoodanig waterschap bestaat aan het hoofd van het plaatselijk bestuur op. 5°. Het Besluit van den 24sten Mei 1827 bepaalde de rechten, welke van de uitgiften van kopijen van of extracten uit akten van den burgerlijken stand, door den ambtenaar met dat vak belast, van de belanghebben den zouden mogen gevorderd of ontvangen worden. 6°. Het Besluit van den 5^{den} December 1827 diende tot uitlegging van art. 1 van het Besluit van den 24sten Mei 1827. 7°. Dat van den 31sten Juli 1828, waarbij de ambtenaren gehouden werden verklaard om van alle sterfgevallen zonder onderscheid, schriftelijk mededeeling te doen aan den vrederechter van ieder kanton, waarin de overledene gewoond had, en zulks binnen vier en twintig uur nadat de aangifte had plaats gehad. Voor zoover de voorzegde ambtenaren van den burgerlijken stand mochten kennis dragen dat de overledene minderjarige of afwezende erfgenamen had nagelaten, zouden zij, ter gelegenheid der vereischte opgave, van die omstandigheid melding maken. 8°. Het Besluit van den

13^{den} Juli 1830 houdende bepalingen omtrent de inschrijving in de registers van den burgerlijken stand van het overlijden van krijgslieden, die te velde, in den slag of buiten het Koninkrijk zijn gestorven. Het bepaalt, dat bij het leger, buiten het Koninkrijk, de akte van overlijden wordt opgemaakt door den officier met de functiën van ambtenaar van den burgerlijken stand belast, ten overstaan van twee getuigen. Het Besluit bevat verder de verplichtingen van den officier hiermede belast, bepaaldelijk zijne verplichting tot het opzenden van een extract aan den ambtenaar van den burgerlijken stand der laatste woonplaats van den overledene als ook aan het departement van oorlog. In de militaire ambulante of sédentaire hospitalen van het leger, wordt de acte van overlijden door de directeuren derzelve opgemaakt en opgezonden aan den officier belast met de functiën van ambtenaar van den burgerlijken stand en aan de intendanten der legerkorpsen. Verder de verplichting van het houden van registers tot inschrijving der akten; het bepaalt ook, wat de akten moeten en niet mogen inhouden en het verzenden der noodige extracten tot het regelmatig houden der registers vereischt.

Zoo zijn wij nu genaderd tot het Besluit van

den 10^{den} April 1838, houdende bepaling van het tijdstip waarop de invoering der nieuwe Nederlandsche Wetgeving, zij het dan geene oorspronkelijke, zal plaats hebben, en dat hare invoering bepaalde op den 1sten October 1838. Zij zou van verbindende kracht zijn met den klokslag van middernacht tusschen den 30sten September en den 1sten October van dat jaar. —

Art. 13. B. W.

Art. 13. Er bestaan in iedere gemeente registers van geboorten, van huwelijksaangiften en afkondigingen, van huwelijken en echtscheidingen en van overlijden.

Deze registers zullen afzonderlijk worden gehouden door een of meer ambtenaren van den burgerlijken stand, welke daartoe door de plaatselijke besturen, en uit hun midden zullen worden benoemd.

Art. 13, het eerste artikel van den derden titel van het eerste boek van ons B. W., schrijft het houden van bepaalde registers voor, en bepaalt in alinea 2: „deze registers zullen gehouden worden door een of meer ambtenaren van den burgerlijken stand, welke daartoe door de plaatselijke besturen en uit hun midden zullen worden benoemd. Deze titel bevat deels algemeene, deels bijzondere bepalingen de registers van den burgerlijken stand betreffende.

Hij regelt de zaak vollediger dan de Code Napoléon. De plaats in het eerste boek, hem bij art. 7 der wet van den 16^{den} Mei 1829 aangewezen, is volkomen gerechtvaardigd. Van de zijde der afdeelingen stelden men voor: „om aan de plaatselijke besturen het vermogen te verleen en ambtenaren van den burgerlijken stand ook buiten hun midden te benoemen.” De regeering zag hierin bezwaar, omdat daardoor de deur zoude worden geopend, om die gewichtige taak aan de geestelijkheid te kunnen teruggeven, hetgeen vooral het geval zoude kunnen zijn op het platte land, of om dezelve aan min geschikte personen toe te vertrouwen.” VOORDUIN deel II pag. 50.

De Gemeentewet van 1851 (Stbl. 85) breidde ons artikel uit en stelde den burgemeester, ofschoon geen lid van den raad: (men bedoelde: al is hij geen lid van den raad: Mr. C. W. OPZOOMER) tot ambtenaar van den burgerlijken stand benoembaar. De vraag heeft zich voorgedaan, wat de bedoeling is van art. 13 alinea 2, of namelijk de qualiteit van burgemeester of raadslid een vereischte is, om de functie van ambtenaar van den burgerlijken stand uit te oefenen; of dat het slechts een vereischte is om daartoe benoemd te kunnen worden; m. a. w. of een raadslid, of burgemeester, als zoodanig afgetreden zijnde, tevens

ophoudt ambtenaar van den burgerlijken stand te zijn. Mij dunkt, het is niet twijfelachtig. Waar toch een vereischte gesteld is, ten einde tot eene betrekking benoemd te kunnen worden, zal dat vereischte aanwezig moeten blijven, wil men die betrekking blijven waarnemen; dit is de algemeene regel, waarvan alleen mag worden afgeweken, wanneer zulks uitdrukkelijk bepaald is, of wanneer het uit den aard der zaak voortvloeit. En geen van beiden is hier het geval. Integendeel zelfs; men heeft immers het zijn van raadslid (of burgemeester) als voorwaarde gesteld, ten einde de bedienaren van den godsdienst uit te sluiten, als zijnde de beide waardigheden onvereinigbaar. Kon nu een gewezen raadslid ambtenaar van den burgerlijken stand blijven, zoo ware het mogelijk een gewezen raadslid, thans geestelijke of bedienaar van den godsdienst, als ambtenaar van den burgerlijken stand te zien optreden. Een raadslid of burgemeester tot ambtenaar van den burgerlijken stand benoemd, als raadslid of burgemeester aftredende, zal derhalve ipso jure ophouden ambtenaar van den burgerlijken stand te zijn en als zoodanig op nieuw moeten benoemd worden, wanneer hij herkozen wordt.

Eene andere vraag, die dikwijls gesteld wordt,

maar m. i. geene vraag is, is de volgende: Zal een burgemeester, tevens raadslid, tot ambtenaar van den burgerlijken stand benoemd, zoowel bij een aftreden als burgemeester, als bij een aftreden als raadslid op nieuw tot ambtenaar moeten worden herkozen? Eene ministerieele missive van het jaar 1851 schijnt bevestigend te antwoorden. Zeker onjuist: Zoolang toch de burgemeester, die tevens raadslid is, eene dezer beide hoedanigheden bekleedt, ook al treedt hij in de andere hoedanigheid af, behoudt hij het vereischte om de functie van ambtenaar van den burgerlijken stand uit te oefenen.

Zeër ten onrechte zegt dan ook de Gids voor plaatselijke besturen 1853 p. 614, dat, als een burgemeester tevens raadslid is, het wenschelijk zou zijn te bepalen, of bij zijne benoeming tot ambtenaar van den burgerlijken stand, die keuze op hem, als lid van den raad of als burgemeester is uitgebracht. Het is eene onjuiste voorstelling, dat een persoon tot ambtenaar van den burgerlijken stand gekozen zou worden, *omdat* hij raadslid of burgemeester is; neen, hij is *verkiesbaar*, omdat hij raadslid of burgemeester is; *gekozen* wordt hij, omdat men in hem den geschikten persoon meent te vinden. En al zeer vreemd is de meening van VAN DEN HELM; Handb.

voor den A. v. d. B. S. pag. II, dat zelfs bij eene benoeming van een wethouder tot ambtenaar van den burgerlijken stand, zou moeten bepaald worden, of hij als wethouder of als raadslid benoemd was; geeft het zijn van wethouder op zich zelf dan, evenals met het burgemeesterschap het geval is, de bevoegdheid om tot ambtenaar van den burgerlijken stand gekozen te worden? Het wethouderschap onderstelt immers het zijn van raadslid en dit slechts geeft de bevoegdheid. Op die wijze zou men ook kunnen vragen, of een raadslid, lid eener vaste commissie, ambtenaar van den burgerlijken stand zijnde, als raadslid of als lid van die commissie, tot ambtenaar benoemd was. Maar zooals ik boven zeide, de geheele voorstelling, dat men óf als raadslid óf als burgemeester zou gekozen zijn, is onjuist, men wordt gekozen als de geschikte persoon; en zoolang als men de vereischen bezit, door de wet voorgeschreven, zoolang is men ambtenaar van den burgerlijken stand. Ik achtte het niet onnoodig deze vraag te behandelen, daar bij toepassing van de wet van 1879, die de bevoegdheid geeft, ook buiten den raad, den ambtenaar te kiezen, weer aanleiding zou kunnen ontstaan tot de vraag, of een raadslid als zoodanig benoemd, nu als raadslid, of als privaatpersoon gekozen was.

De vraag, wat te doen als alle raadsleden weigeren hunne benoeming van ambtenaar van den burgerlijken stand aan te nemen, was vroeger ook niet van belang ontbloot. De burgemeester zal dan de persoon zijn die het ambt zal moeten vervullen, want uit den aard van zijn ambt zal hij niet kunnen bedanken, als de raad hem ten laatsten tot ambtenaar benoemt. Wanneer de raad, na weigering van alle andere raadsleden, niet den burgemeester benoemt, zal art. 126 Gem. Wet, moeten toegepast worden, daar dan de raad zijne medewerking weigert ter uitvoering van wetten, en zal de medewerking door burgemeester en wethouders geschieden. Al is er nog maar één persoon, hier de burgemeester, die benoemd kan worden en de raad wil niet tot eene benoeming overgaan, derhalve medewerken tot uitvoering der wetten, dan bestaat in werkelijkheid het geval van art. 126. Nu zal het college van burgemeester en wethouders een lid van den raad of den burgemeester tot ambtenaar moeten kiezen. Weigeren dan weder alle raadsleden, als ook de wethouders, de betrekking aan te nemen, den burgemeester die zulks mocht weigeren, zou de regeering slechts door bedreiging met ontslag, daartoe kunnen noodzaken; eene uitdrukkelijke wettelijke verplichting echter voor den burgemeester om deze

benoeming aan te nemen staat nergens geschreven. Twijfelachtig dunkt mij, of in zoo'n geval art. 127 Gem. Wet. zou kunnen toegepast worden, daar, volgens de letter der wet, zoowel de raad als het college van burgemeester en wethouders, door het benoemen op zich zelf, uitvoering aan de wet hebben gegeven.

Met HARTMAN, Bestuur en Adm. III. 267, en VAN DEN HELM p. 12 verwondert het mij dat de ambtenaar van den burgerlijken stand vóór de aanvaarding zijner betrekking geen ambtseed aflegt, niet zoozeer omdat het mij toelacht om aan bijna alle betrekkingen eene zoo plechtige belofte verbonden te doen zijn, als wel om de menigte van die heilige beloften die onze wetten voorschrijven. Vóór de wet van 1879, toen slechts raadsleden en de burgemeester tot ambtenaar van den burgerlijken stand konden benoemd worden, hadden deze alreeds trouw aan de grondwet en de wetten des rijks gezworen, en kon men aannemen dat zij hunne betrekking ook op dien ambtseed vervulden. Hier wil ik nog opmerken, dat de akte van benoeming van ambtenaar van den burgerlijken stand, als akte van administratief beheer, vrij van zegel en registratierechten is, volgens Besluit van den Minister van Financiën de dato 30 Jan. 1839, en dat

wanneer het gemeentebestuur eene benoeming heeft gedaan, dit bestuur verplicht is hiervan aan den griffier der arrondissements-rechtbank, waartoe de gemeente behoort, kennis te geven en daarbij tevens de handteekening van den benoemden ambtenaar te doen toekomen. Den rechter, aangewezen om de uittreksels, waarover later, te legaliseeren, moet het bekend zijn of eene benoeming heeft plaats gehad, opdat hij wete, bij eene legalisatie van een uittreksel van eene akte tot den burgerlijken stand behorende, of de ambtenaar hiertoe al of niet bevoegd en de handteekening echt is.

Dat het zijn van ambtenaar van den burgerlijken stand vereenigbaar is met het lidmaatschap der rechterlijke macht, ook dan wanneer aan de betrekking van ambtenaar van den burgerlijken stand eene geldelijke toelage of belooning verbonden is, zegt ons het Koninklijk Besluit van den 8sten Juli 1852 n°. 43.

Uit dit Koninklijk Besluit, hoewel ongemotiveerd, zien wij dat de ambtenaar van den burgerlijken stand eene geldelijke toelage of belooning mag genieten. De wet verbiedt het niet en de Minister van Binnenlandsche Zaken schreef in zijne missives van 11 Nov. 1851 en 6 Oct. 1852, dat een wethouder, nog behalve zijne jaarwedde als wethouder, ook belooning uit de gemeentekas als ambtenaar van den burgerlijken stand

mag genieten, omdat hij geen ambtenaar is ondergeschikt en verantwoordelijk aan het gemeentebestuur. Ongemotiveerd zien wij hier dus, dat het gemeentebestuur den ambtenaar van den burgerlijken stand mag bezoldigen; wanneer de verhouding van den ambtenaar van den burgerlijken stand tot het gemeentebestuur ter sprake komt, wensch ik dit nader toetelichten. Volgens art. 73 Gem. Wet mag de burgemeester geenerlei inkomen uit de gemeentekas, onder welke benaming ook, genieten dan de wedde van secretaris zoo hij hiertoe is benoemd. Dit „zoo hij hiertoe is benoemd” had men wel kunnen weglaten, dit spreekt van zelf

De meening van den Minister van Binnenlandsche Zaken, uitgedrukt in de missive van 21 Febr. 1872, dat het recht van benoeming ook dat van ontslag schijnt medetebrengen, kan ik niet deelen. De wet, die voorschrijft dat er in iedere gemeente ambtenaren van den burgerlijken stand zullen zijn, heeft slechts de benoeming van dien ambtenaar aan het gemeentebestuur opgedragen, en niets meer.

Dat de ambtenaar ten allen tijde zijn ontslag kan indienen, is buiten allen twijfel, daar men niet kan meenen, dat hij, door eene benoeming aan te nemen, zich verplicht die betrekking tot aan zijn dood te

vervullen. Hij zal zijne bediening evenwel moeten vervullen totdat de raad den tijd hebbe gehad eene benoeming te doen. Die eene betrekking aanvaardt, moet die betrekking vervullen totdat er redelijkerwijze een opvolger benoemd had kunnen worden, wel te verstaan als hieromtrent geene bepalingen bestaan.

De benoeming, zooals wij zagen, tot leden van den raad of den burgemeester beperkt, was belemmerend en hoogst nadeelig; in kleinere gemeenten was het dikwijls niet mogelijk geschikte ambtenaren in den raad te vinden, en moest men derhalve tot het benoemen van minder geschikte personen overgaan; in grootere gemeenten had het ten gevolge dat de wet niet werd nageleefd en het opmaken der akten meestal door ondergeschikte ambtenaren geschiedde. Alleen het trouwen deed de ambtenaar zelf, maar overigens stelde hij slechts bij tijd en wijle zijne handteekening. De gemeenteraadsleden, die gewoonlijk uit de meest gegoede ingezetenen gekozen werden, waren natuurlijk niet genegen, met terzijdestelling van hun eigen zaken, zich met het zoo eentonig houden der registers bezig te houden. Uitbreiding van art. 13 B. W. en 149 Gem. Wet was derhalve gewenscht. De keuze moest niet meer tot de leden van den raad

beperkt worden, maar het moest eene vrije zijn. Het was de Wet van 24 Junij 1879 (Stbl. no. 132), tot wijziging der artt. 13, 14 en 22 B. W., die behalve dat zij vijf registers verplichtend stelde, de keuze niet meer tot de leden van den raad beperkte. Het blijkt dat de regeering art. 149 Gem. Wet heeft gelaten zooals het was, zij wilde eerst bij eene eventueele herziening der Gem. Wet tot eene uitbreiding daarvan overgaan. Wáárom, is mij niet duidelijk. Titel III B. W. is toch de plaats waar de behandeling eigenaardig t'huis behoort, hier is de zaak in haar geheel geregeld, en wij kunnen die plaats de sedes loci noemen; art. 149 is in de Gem. Wet volledigheidshalve opgenomen, omdat art. 13 B. W. de benoeming aan het gemeentebestuur opdroeg.

De meening van de regeering heeft vele bestrijders gevonden, die beweren dat er nu strijd bestaat tusschen ons gewijzigd art. 13 B. W. en art. 149 Gem. Wet. Zij willen den regel „lex posterior abrogat priorem” toepassen. Deze regel, bij ons vermeld in art. 5 van de Wet van 15 Mei 1829 (Stbl. no. 28), houdende Algemeene Bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk, bepaalt: dat eene wet door eene latere wet, voor het geheel of gedeeltelijk, hare kracht kan verliezen. De macht, die de wet van 1879 daarstelde, is dezelfde als die de

gemeentewet tot stand bracht. Ofschoon bij de Gem. Wet de Provinciale Staten zijn gehoord, wat de Grondwet van 1848 in art. 138 verplichtend voorschrijft, zoo was de wetgever toch niet gehouden dat beginsel ook later toe te passen, en mogelijk ware het dus dat art. 149 Gem. Wet door de Wet van 1879 was afgeschaft. Is er dus strijd tusschen art. 149 Gem. Wet en de Wet van 1879, dan kunnen wij zonder aarzelen onzen regel toepassen. Maar deze strijd bestaat niet. Strijd tusschen twee artikelen mag men slechts in den uitersten nood aannemen. Wanneer men de bedoeling, welke de wetgever met een artikel heeft gehad, hooger stelt, dan de letterlijke beteekenis der woorden dier bepaling, zoo is het behoud van art. 149 Gem. Wet verzekerd. Dat het oorspronkelijke art. 13 B. W. en als gevolg hiervan art. 149 Gem. Wet de keuze tot den raad beperkte, was niet zoozeer, zooals ik in de inleiding opmerkte, om alle anderen, als wel om de geestelijkheid, te weren. Toen men in 1879 niet meer bevreesd was voor de inmenging der geestelijkheid en de beperking niet meer dienstig oordeelde, handelde men dus niet in strijd met de bedoeling, welke in art. 149 Gem. Wet ligt opgesloten. Men zal tusschen deze twee artikelen geen strijd aannemen, zoo men de bedoeling der Wet van

1879 nagaat en daar leest, alsof er stond „ook buiten den raad, mits geen geestelijken en bedienaren der godsdienst”.

Oppervlakkig beschouwd zou men meenen dat het van geen practisch belang is, of art. 149 Gem. Wet al of niet naast ons gewijzigd art. 13 B. W. geldt, daar de Wet van 1879 ook hem tot ambtenaar van den burgerlijken stand benoembaar stelt, die raadslid of burgemeester is, bevattende zij geene beperking. Echter is dit wel het geval.

De Wet van den 23sten April 1879 (Stbl. 72), tot regeling der heffing van rechten wegens de verrichtingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand, heeft, door in art. 3 de bepaling op te nemen „dat de rechten, krachtens art. 2 geheven, ten bate van de gemeentekas komen,” de vraag doen ontstaan of nu volgens die bepaling het ambt van burgemeester of lid van den raad vereenigbaar is met de betrekking van ambtenaar van den burgerlijken stand. Art. 23 Gem. Wet noemt de betrekking van ambtenaar, met het ontvangen of uitgeven der gelden van de gemeente belast, onvereenigbaar met het lidmaatschap van den raad, en art. 62 Gem. Wet bepaalt dit voor den burgemeester. De burgemeester of een raadslid is derhalve wel benoembaar, maar de vraag is, of deze

beide betrekkingen te zamen bekleed kunnen worden. Is men het eens over het geldig bestaan van art. 149 Gem. Wet, dan is weder eene groote moeilijkheid opgelost, en maakt dit artikel eene uitzondering op den regel van art. 23 Gem. Wet, ten opzichte van den ambtenaar van den burgerlijken stand; zoo niet, dan heeft de Wet van 23 April 1879 de betrekking van burgemeester of raadslid onvereëenigbaar doen zijn met die van ambtenaar van den burgerlijken stand.

Het is te betreuren, dat zoowel van de zijde van de mannen van de wetenschap als van die der practijk, er geene eenstemmigheid kan verkregen worden, als men hun de vraag stelt, of de ambtenaar van den burgerlijken stand gemeenteamtenaar is, ja dan neen. De eenstemmige beantwoording van deze vraag ware gewenscht, daar de verhouding van den ambtenaar tot het gemeentebestuur hierdoor geregeld wordt. De meening van hen die hem noch gemeente- noch rijksambtenaar noemen, kan ik zeer goed deelen. De wet, bepalende dat er in iedere gemeente een of meer ambtenaren benoemd zullen worden, heeft, door de benoeming aan het gemeentebestuur op te dragen, die betrekking niet tot eene gemeentebediening gemaakt en alzoo hem niet tot gemeenteamtenaar, maar slechts de

benoeming aan het gemeentebestuur opgedragen, in de meening, dat dit het geschiktste lichaam zou zijn, ter benoeming van de door de wet voorgeschreven ambtenaren. De wet had het rijk in een aantal kleine deelen kunnen splitsen, maar waartoe zou dit dienen? het rijk, in gemeenten verdeeld, maakte dit onnoodig. Hij is geen gemeenteambtenaar, hij is een ambtenaar door de wet in het leven geroepen, belast met het houden der registers van den burgerlijken stand. Het gemeentebestuur en de ambtenaar zijn als het ware twee machten, die naast elkander staan, en slechts de wet kan hierin verandering brengen. De wet kan zeer goed bepalen dat zij elkanders medewerking behoeven; zij kan ook bepalen, dat het gemeentebestuur belast zal zijn met het toezicht over eenige bepaalde werkzaamheden van den ambtenaar van den burgerlijken stand, maar men zij vooral voorzichtig dit niet uit te breiden, en er in te zien eene macht, waaraan de ambtenaar gehoorzaamheid is verschuldigd. Hij is een, niet aan het gemeentebestuur ondergeschikt persoon, hij is vrij man en slechts als ieder ander persoon gehoorzaamheid aan de wetten verschuldigd. De wet is zijn richtsnoer. De wet bepaalt zijn werkkring, en noch ministerieele missives, noch gemeentebesturen, kunnen hem dringen hun wetsuit-

legging te volgen. De Raad kan hem dus ook niet ontslaan, 't geen vroeger dan ook minder noodig was, daar hij, als raadslid aftredende, van zelf ophield ambtenaar te zijn. In de Wet van 1879 is derhalve eene leemte, daar zij niet de bevoegdheid geeft tot ontslag; echter geloof ik, dat de raad den ambtenaar voor zekeren tijd kan benoemen; op die wijze is het bezwaar te ontgaan. Een paar maanden geleden las ik, dat een gemeentebestuur den ambtenaar had toegestaan, bij elke geboorteaangifte een zeker nuttig geschrift aan den aangever uittereiken. Hoe prijzenswaardig ik het ook vind dat dit gemeentebestuur een goed doel bevorderde, zoo ging het hier toch, volgens mijne meening, zijne bevoegdheid te buiten. De wetgever, die de kosten van het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand niet, zooals men verwachten zou, ten laste van het rijk maar ten laste van de gemeente brengt, handelde zeer vreemd, als zijnde de zaak niet zoo zeer van gemeentel als wel van rijksbelang. Als natuurlijk gevolg van deze inconsequentie zien wij dan ook, dat de gelden voor den ambtenaar van den burgerlijken stand uit zijne werkzaamheden qua talis voortgevloeid, komen ten bate van de gemeentekas. De Wet van den 23sten April 1879, tot regeling der heffing van rechten wegens

de verrichtingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand noemt de verrichtingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand, welke, tenzij men van zijn onvermogen doe blijken, gehonoreerd moeten worden en bepaalt de kosten die hierop vallen. Van alle andere verrichtingen, welke de wet hem oplegt, mag hij geene gelden heffen. Art. 3 dierzelfde Wet bepaalt, dat de hierboven bedoelde rechten komen ten bate van de gemeentekas, en zij door den ambtenaar van den burgerlijken stand, bij de uitreiking van het afschrift of uittreksel, op welk stuk het verschuldigd bedrag wordt vermeld, ingevorderd en op de wijze door den Koning te bepalen verantwoord moeten worden. Het Kon. Besl., als gevolg van deze Wet, liet zich niet lang wachten en het Besluit van den 26sten April 1879, tot regeling van de verantwoording der rechten geheven krachtens art. 2 der Wet van 23 April 1879 (Stbl. n°. 72), bepaalde, dat die rechten door den ambtenaar van den burgerlijken stand zouden uitgekeerd worden aan den gemeente-ontvanger tegen bewijs van ontvangst door dezen af te geven. Dit Kon. Besl. bepaalt tevens den tijd, wanneer die gelden moeten worden gestort, als ook een modelstaat, dien de ambtenaar moet invullen.

Artt. 16 en 25 B. W.

Art. 16. De akten zullen achter elkander in de registers worden ingeschreven, zonder dat eenig wit vak tusschen beide zal mogen worden opengelaten. Al hetgeen mogt worden doorgehaald, tusschen beide of op den kant geschreven, zal moeten worden goedgekeurd, en, even als de akte zelve, geteekend worden; zullende niets bij verkorting of met cijfers mogen worden uitgedrukt.

Art. 25. Wanneer op den kant van eene reeds ingeschrevene akte moet worden melding gemaakt van eene andere akte, tot den burgerlijken stand betrekkelijk, wordt zulks gedaan door den ambtenaar van den burgerlijken stand in de loopende onder hem berustende registers, of in die welke in de archieven der gemeente zijn overgebracht; en door den griffier der arrondissementsrechtbank, in die welke ter griffie berusten, enz.

Geene uittreksels uit de registers van den burgerlijken stand zullen mogen worden afgegeven, tenzij daarbij worden gevoegd de aantekeningen, welke zich op den kant van de akte mogen bevinden.

Ter wille van de bewijskracht door de wet aan de akten van den burgerlijken stand toegekend, zagen wij dat zij nauwkeurig omschrijft, wat elke akte moet inhouden. Art. 17 B. W. doet ons den inhoud kennen, art. 16 B. W. is waarborg dat de akten naar orde des tijds worden opgemaakt, en maakt door zekeren vorm verplichtend voorteschrijven latere toevoegselen onmogelijk. De akten moeten achter elkander (de suite, volgens art. 42 C. N. waarvan ons artikel eene vertaling is) worden ingeschreven, zonder dat eenig wit vak tusschen beide zal mogen worden opengelaten; daar eene tusschenruimte gelegenheid zou geven het verzuim van het opmaken van eene vroegere akte, zonder 's rechters tusschenkomst te herstellen; ontbreekt eene akte, zoo zal zulks aan belanghebbende partijen grond opleveren zich tot de arrondissements rechtbank, binnen welker grondgebied de registers zijn of hadden behooren te worden gehouden, te wenden, met verzoek deswege uitspraak te doen.

Niet slechts het tusschenvoegen van later opge-

maakte akten heeft de wetgever trachten te voorkomen, zij heeft ook het tusschenvoegen van nieuwe bladen in het register belet, door te bepalen dat de eerste en laatste bladzijde van de registers van den burgerlijken stand door den voorzitter van de arrondissements rechtbank, of door een rechter, welke dezen zal vervangen, moet worden gekantteekend, en dat voorts al de bladzijden door hem worden gewaarmerkt; art. 15 B. W. Door de afdeelingen werd gevraagd, „welk het effect zal zijn van akten op losse vellen geschreven?” Met veel juistheid (zeide de regeering daarop) heeft de vijfde afdeeling hieromtrent opgemerkt, dat aan den rechter zal behooren te worden overgelaten, om in ieder bijzonder geval te beoordeelen, welk geloof zoodanige akten verdienen.”
 VOORDUIN II pag. 55.

Ook de akte zelf, zal volgens de bedoeling der regeering, achter elkander moeten worden ingeschreven, ter voorkoming van latere toevoegingen; art. 16 B. W. zegt zulks niet uitdrukkelijk, het wil slechts dat de akten achter elkander worden ingeschreven, maar uit de andere bepalingen van art. 16 B. W. is dit afte leiden. Art. 16 B. W. bevat de verplichting van den ambtenaar, om al hetgeen mocht worden doorgehaald, tusschen beide of op den kant geschreven, zoowel te laten

goedkeuren als te onderteekenen, evenals de akte zelve. Met andere woorden heeft de wetgever gewild, dat de akten regelmatig zullen worden ingeschreven en dat datgene wat de regelmatigheid verbreekt, hetzij doorhalingen, hetzij geschrift tusschen de regels of op den kant, als deel uitmakende van den inhoud der akte, door den ambtenaar en partijen zal moeten worden goedgekeurd en onderteekend.

De gedrukte geraamten der akten hebben de regelmaat der akten zeer bevorderd; het zal niet noodig zijn het verder ingeschrevene afzonderlijk goed te keuren en te onderteekenen, zoo men slechts de gedrukte regels volgt; zoo niet; dan zal men bijv. bij een regel tusschen de gedrukte regels, als namelijk de evenwijdigheid der gedrukte en geschrevene regels wordt verbroken, het voorschrift der wet moeten volgen.

De wet, welke geen wit vak tusschen twee akten duldt, wil dat er eene ruimte naast elke akte openblijve, ter opneming van de door haar voorgeschrevene kantteekeningen. Het Koninklijk Besluit van den 8sten Juni 1823 al. 2 schreef zoo'n open kantruimte verplichtend voor, maar werd ingetrokken door een Besluit van 9 October 1861 en deed alzoo deze bij Koninklijk Besluit geregelde verplichting te niet.

Het bezwaar is nochtans niet overwegend, daar het ja, niet in ronde woorden, maar dan toch ondubbelzinnig uit de wet voortvloeit, dat de ambtenaar gehouden is te zorgen dat de door de wet getolereerde of voorgeschrevene kantteekeningen naast de akten gesteld kunnen worden, en hij dus verplicht is genoegzame kantruimte open te laten.

De slechte zinsbouw van art. 16 B. W. zou kunnen doen veronderstellen dat hare bepaling „zulende niets bij verkorting of met cijfers mogen worden uitgedrukt” slechts op doorhalingen en kantteekeningen toepasselijk is; dit is echter niet het geval, het staat met het geheele art. 16 B. W. in verband. Het gelijkkluidende art. 42 C. N., waarvan ons artikel 16 B. W. eene overzetting is, doet zulks duidelijker uitkomen.

Uit het voorgeschrevene blijkt ten duidelijkste dat de wetgever zooveel mogelijk getracht heeft vervalschingen der akten te voorkomen, door bepalingen te maken welke tegen elke onregelmatigheid waarborgen, daar elke verandering goedkeuring van den ambtenaar en der partijen eischt. Het is daarom buiten twijfel verheven dat radieeren of het doen verdwijnen van een woord door bijtend vocht, alhoewel misschien niet in strijd met de letterlijke woorden

der wet, met de bedoeling van den wetgever niet is overeen te brengen.

De kantteekeningen van art. 16 B. W., die het gevolg zijn van herstelde schrijffouten, of nog bijtijds gemerkte verkeerde opgaven aan den ambtenaar van den burgerlijken stand, hetzij van overtollige woorden van het gedrukte geraamte of anderszins, moet men wel onderscheiden van de kantteekeningen bedoeld bij art. 25 B. W.

Zooals men weet, legt de wet den ambtenaar de verplichting op, de akten aan de verschijnende partijen, mitsgaders de getuigen voor te lezen en hiervan in de akten melding te maken; juist deze formaliteit heeft de wetgever voorgeschreven opdat de ambtenaar en de partijen in de gelegenheid zijn, om, voordat de akte is verleden, schrijffouten en verkeerde opgaven te herstellen. Hier moet ik opmerken dat de ambtenaar gewoonlijk niet de geheele akte voorleest, maar dat de gewoonte bestaat zich vóór de teekening van den zakelijken inhoud te vergewissen. Deze niet door de wet gewraakte opvatting zal dikwijls eerder tot het ontdekken van onjuistheden leiden, dan het geheele voorlezen der akten, vooral bij onontwikkele en onverschillige personen. Ook het opmaken der akten geschiedt gewoonlijk niet

door den ambtenaar zelf, uitgezonderd bij het huwelijk, maar gewoonlijk door gesalarieerde beambten ter secretarie.

Nu de Wet van 1879 niet meer de keuze tot raadsleden beperkt, ware het wenschelijk dat alle gemeenteraden overgingen tot het benoemen van eenen vasten gesalarieerden ambtenaar met de verplichting om zelf de akten op te maken.

Laat ons evenwel niet te veel van ons hoofddoel afwijken en het onderscheid tusschen de kantteekeningen van art. 16 en 25 B. W. verder bespreken. Het is noodig dat wij eerst de drie *hoofd*verschilpunten leeren kennen, die ons bij het behandelen van art. 25 B. W. al: 3 als uitgangspunt voor verdere beschouwingen zullen dienen.

I. Maken de kantteekeningen van art. 16 B. W. deel uit van den inhoud der akten en zijn zij als een geheel met de akten te beschouwen, die van art. 25 B. W. zijn het gevolg van eene latere akte betrekking hebbende op de eerste akte, opdat men bij het opslaan der vroegere akte bekend zij met het bestaan der latere; het is louter een administratieve maatregel.

II. Zijn de kantteekeningen van art. 16 B. W. het gevolg van vergissingen, of doorhalingen tijdens

het opmaken der akten, die van art: 25 B. W. het gevolg van eene latere akte.

III. Geschieden de eerste kantteekeningen tijdens het opmaken der akte, die van art. 25 B. W. altijd ná het bestaan der eerste akte, als gevolg eener andere akte die dezelve verbetert of aanvult.

Als gevolg van het door mij onder I genoemde hoofdverschil, heeft de wetgever het niet noodig geoordeeld dat de kantteekening van art. 25 B. W. door den ambtenaar van den burgerlijken stand of griffier worde ondertekend. Men zal moeten erkennen, dat die kantteekening niet bijdraagt tot datgene wat de akte moet bewijzen, maar aangezien eene latere akte eene vroegere als het ware geheel kan wijzigen, ja zelfs te niet doen, zoo zijn die aantekeningen, ofschoon van administratieven aard, van niet gering belang en ik had het wenschelijk gevonden dat de kantteekeningen van art. 25 B. W. onmiddellijk na het opmaken der latere akte door den ambtenaar en twee getuigen hadden moeten geschieden. Dat ook de wetgever het belang dier aantekeningen inziet, bewijst de derde alinea van ons artikel. Het kan toch voorkomen, dat iemand, als onecht geboren, doch door zijne ouders erkend en door hun huwelijk gewettigd, zijne geboorteakte opvraagt en een uit-

treksel van zijne geboorteakte ontvangt, zonder kantteekening, als zijnde deze vergeten. Die persoon zou als dan, met zijne wettiging onbekend, als onwettig bekend staan. Dat er vele menschen gevonden worden, die zeer slecht op de hoogte zijn van alles wat hen zelf en hunne familie betreft, leert de practijk voldoende en de instelling van den burgerlijken stand is ook dáar, om hun te hulp te komen, die met hunnen staat of dien van anderen wenschen bekend te zijn en twijfel te voorkomen.

Al. 3 van art. 25 B. W. verplicht de bewaarders geene uittreksels uit de registers af te geven, tenzij daarbij worden gevoegd de aantekeningen, welke zich op den kant der akte mogen bevinden. Ook hier is het noodig verschil te maken tusschen de kantteekeningen van art. 16 en 25 B. W., als ook of het uittreksel uit het register een afschrift dan wel een extract der akte is.

Is het uittreksel een afschrift, dan verzuime men niet ook de kantteekeningen van art. 16 B. W. er bij te plaatsen, daar men misschien juist een afschrift wenscht om met eene kantteekening bekend te zijn; verlangt men slechts een extract der akte (bijv. bij huwelijk, daar het dan slechts dient om met den juisten naam en leeftijd bekend te zijn), dan late men

de kantteekening van art. 16 B. W. weg en geve een extract van de verbeterde akte en niet een extract van de verkeerde akte en een afschrift van de kantteekening, 't geen dikwijls geschiedt. Men wenscht immers een extract van de akte, en deze is de oorspronkelijke akte plus de kantteekening; deze beide maken samen ééne akte uit.

Geheel anders is dit met de kantteekeningen van art. 25 B. W.; deze zijn niet één geheel met de akte, maar slechts om van het bestaan eener latere akte, die met deze akte in verband staat, te doen blijken. Verlangt men een afschrift der akte, zoo zal de bewaarder natuurlijk gehouden zijn, volgens al. 3 art. 25 B. W., niet slechts een afschrift der akte maar ook een afschrift der kantteekening te geven. Bij een extract meen ik onderscheid te mogen maken tusschen eene kantteekening die eene rectificatie bevat, en eene die bijv. eene erkenning of eene wettiging behelst enz., welke dus eene verandering in staat aanwijst. Art. 72 B. W. maakt onderscheid onnoodig, daar de uitspraak van verbetering der akte van den burgerlijken stand en van derzelver aanvulling slechts alleen geldig zijn tusschen de partijen, welke dezelve hebben verzocht of te dier gelegenheid zijn opgeroepen.

Ware zij geldig jegens elk en een iegelijk, zoo had men met een extract der verbeterde of aangevulde akte kunnen volstaan; nu evenwel zal men een extract der oorspronkelijke akte moeten maken, met daarbijvoeging der aantekeningen.

Art. 17.

De ambtenaren van den burgerlijken stand zullen in de door hen op te maken akten niets mogen invoegen, hetzij bij aantekening, hetzij door eenige inlaschingen hoe ook genaamd, buiten hetgeen door de verschijnende partijen, overeenkomstig de wet moet worden verklaard.

Bekend is de strijd tusschen de Professoren OPZOOMER en DIEPHUIS over de beteekenis van dit artikel. Volgens Professor OPZOOMER mag alleen *dat* in de akte worden opgenomen, wat de wet wil dat partijen moeten verklaren, terwijl Prof. DIEPHUIS alles toelaat, wat behoort tot hetgeen de akte naar haren aard bestemd is te constateeren en volgens de wet kan constateeren.

Met Prof. OPZOOMER ben ik het eens dat het door Professor DIEPHUIS gegeven antwoord ons niet

verder brengt; zelfs geloof ik, dat het de meening van Prof. OPZOOMER bekrachtigt; want wat kan de akte volgens de wet constateeren? Alleen datgene, wat de wet wil dat door partijen moet worden verklaard. Er is toch een groot verschil tusschen eene verklaring afgelegd voor den ambtenaar van den burgerlijken stand, en bijvoorbeeld die, afgelegd ten overstaan van een notaris of ander openbaar ambtenaar. De akte die de notaris daarvan opmaakt, bewijst dat de verklaring is afgelegd, niets meer; nu kunnen er rechtsgevolgen zijn verbonden aan het afleggen dier verklaring, bijvoorbeeld als wilsverklaring; maar de feiten zelve, welke men den notaris mocht verkiezen medetedeelen, worden er niet door bewezen; hoogstens door hem die ze mededeelt, erkend.

Eene akte, opgemaakt door den ambtenaar van den burgerlijken stand daarentegen bewijst niet alleen dat de verklaring aldus is afgelegd, maar ook de feiten zelve waarvan de verklaring wordt afgelegd. Artt. 155 en 316 B. W. zeggen zulks uitdrukkelijk. Maar juist om die eigenaardige bewijskracht, heeft de wet die verklaring aan zekere formaliteiten onderworpen, somtijds een bepaalden termijn gesteld (zooals bij de geboorte akte) binnen welke zij moet worden afgelegd, en den inhoud bepaaldelijk voorgeschreven. Die feiten,

maar ook die feiten alleen, waarvan de wet de opgave vordert, kunnen door de akte worden bewezen.

De practijk wijkt echter dikwijls van dezen regel af. De ambtenaar van den burgerlijken stand of zij die door hem met het opmaken der akten belast worden, meest mannen der administratie, verliezen te veel uit het oog dat de bewijzende kracht, welke de wet aan de akten toekent, alleen van bepaalde vereischten afhangt, en trachten de akten van den burgerlijken stand dikwijls dienstbaar te maken tot het verkrijgen van juiste gegevens voor bevolking, militie enz., alle administratieve doeleinden. In menige akte bijvoorbeeld, opgemaakt van de geboorte van een kind, geboren uit eene weduwe, meer dan 300 dagen, na het overlijden van haren man, zal men zien vermeld de sterfdag van den man. Dit is nu zeer gemakkelijk voor hen, die later uit die geboorteakte zekere gegevens moeten putten; zij zullen onmiddellijk zien, dat dit kind niet den naam moet dragen van den overleden man enz. Maar de ambtenaar gaat hier zijne bevoegdheid te buiten, het staat niet aan hem te bepalen of een kind al of niet wettig is; ook zal die bijvoeging niet het minste effect kunnen hebben, want een geboorteakte zal b. v. niet het overlijden op een of

anderen datum kunnen bewijzen. Al had de wet in dergelijke gevallen eene leemte, het is niet de taak van den ambtenaar van den burgerlijken stand de wet aan te vullen.

Echter meen ik bij de toepassing van dit art. 17 B. W. onderscheid te moeten maken. Er is namelijk verschil tusschen de onderscheidene akten, die de ambtenaar opmaakt. In sommige akten, zooals geboorteakte en die van overlijden, constateert hij, dat eene verklaring ten zijnen overstaan is afgelegd; in andere zooals huwelijksakten en die van afkondigingen constateert hij, dat hij zelf iets heeft verricht, een huwelijk voltrokken, eene afkondiging gedaan.

Op deze laatste akten acht ik art. 17 B. W. niet toepasselijk; hier bestaat geene verklaring der partijen, zooals art. 17 dat bedoelt, en heeft de ambtenaar dus meer vrijheid. Zoo ziet men dan ook in de huwelijksakten de verklaring opgenomen dat de ambtenaar zich heeft laten vertoonen de stukken, welke in art. 126 B. W. worden opgenoemd. Wat bewijst die verklaring? De wet verplicht hem wel zich die stukken ter hand te laten stellen; zegt echter niet dat van die terhandstelling in de akte zal worden melding gemaakt, (zooals wel in art. 132 omtrent de huwelijksvoltrekking in eene bijzondere woning);

zal nu de vermelding in de akte een bewijs kunnen uitmaken, dat hij aan deze wettelijke verplichting voldaan heeft? Ik meen van neen, en wel vooral daarom, omdat de vertooning dier stukken geen essentieel deel uitmaakt van de huwelijksvoltrekking; deze laatste en al wat daarmee een geheel vormt, wordt wél door de daarvan opgemaakte akte bewezen, maar meer niet. Hij die beweert, dat aan de hier bedoelde verplichting niet is voldaan, zal zulks door alle middelen kunnen bewijzen; tot waarborg van den ambtenaar zullen daarom deze stukken bij het huwelijksregister worden bewaard, alleen zal, bij gemis van eene geboorteakte, van de akte van bekendheid of van de verklaring der getuigen of van de partij zelve, bedoeld in art. 127 B. W., in de huwelijksakte moeten worden melding gemaakt, en dat deze verklaringen zijn afgelegd dit zal de huwelijksakte kunnen bewijzen, omdat de wet de uitdrukkelijke vermelding vordert.

Wanneer het nu vast staat dat in die akten, welke verklaringen van partijen bevatten, de ambtenaar niets mag invoegen buiten hetgeen de wet wil, is het eene tweede vraag of de ambtenaar, al datgene wat volgens de wet de partijen verklaren, in de akte *moet* opnemen, of dat hij naar de waarheid dier verklaringen onderzoek mag

doen, en de opneming weigeren indien hij aan de waarheid dier verklaringen twijfelt.

Men zal weder onderscheid moeten maken tusschen de verschillende akten en derzelver verschillende beteekenis.

Wat de akte van erkenning van een natuurlijk kind betreft, hierin, geloof ik, dat de ambtenaar (evenals de notaris, die ook bevoegd is hiervan eene akte optemaken) geheel passief is, en, welke wettelijke of natuurlijke bezwaren er tegen eene erkenning zouden mogen bestaan, de akte zal moeten opmaken. Eene akte van erkenning bewijst niets omtrent den staat van een persoon; de akte constateert slechts, dat een kind door een zeker persoon als het zijne erkend is; of de erkenning de gevolgen zal hebben door de wet daaraan verbonden, hangt daarvan af, of ze niet tegen de wet geschied is en niet door iemand betwist wordt. De erkenning onderstelt wel de verwekking, maar het bewijs of zelfs het waarschijnlijke daarvan, wordt niet gevorderd; de erkenning heeft meer den aard eener bekentenis, eener wilsverklaring, en de akte constateert slechts het afleggen daarvan.

Iets anders is het met de akten van geboorte en overlijden. Deze akten constateeren zekere feiten, zullen tot bewijs strekken van den staat van een

persoon, en hier acht ik het den plicht van den ambtenaar om, zooveel als redelijkerwijze mogelijk is, zich van de waarheid der verklaringen te overtuigen. Het is waar, uitdrukkelijk zegt de wet het niet; maar de aard en het doel der instelling van den burgerlijken stand wijzen het aan. De feiten van geboorte en overlijden moeten met de meest mogelijke juistheid worden geconstateerd; 't is eene zaak niet alleen van gewicht voor de betrokken partijen, maar 't is van algemeen belang, en daartoe moet ook de ambtenaar medewerken. Dat velen dit anders beschouwen en den ambtenaar verplicht achten van elke aangifte, hoe onwaarschijnlijk ook, eene akte optemaken, ligt in de verkeerde opvatting, dat zij den ambtenaar eenigzins het karakter geven van den notaris: dezen verklaart de wet bevoegd, en volgens art. 6 der notariswet, verplicht, om authentieke akten te verlijden wegens alle handelingen, overeenkomsten en beschikkingen, waarvan de wet gebiedt of de belanghebbenden verlangen dat bij authentiek geschrift blijken zal; maar hierdoor worden dan ook alleen wilsverklaringen geconstateerd of handelingen die in tegenwoordigheid van den notaris plaats vinden. De taak van den ambtenaar van den burgerlijken stand is eene geheel andere. Men klopt niet bij hem

aan, om, zoo dikwijls men zulks wil, van eene verklaring door een authentiek geschrift te doen blijken; neen, men is in zekere gevallen verplicht hem het bestaan van zekere feiten medetedeelen en die naar waarheid mede te deelen.

Twijfelt de ambtenaar aan de vertrouwbaarheid van den persoon, of aan de waarheid van het feit, hij zal mogen weigeren de akte op te maken, tot hij genoegzame inlichtingen bekomen heeft; door het opmaken der akte toch geeft hij aan het verklaarde feit, en zooals het verklaard is, een stempel van waarheid; deze bevoegdheid is hem eenmaal gegeven opdat er zekerheid zij omtrent den staat der personen; maar daarom wordt er omzichtigheid van hem gevorderd, opdat hij zich eerst zooveel mogelijk van de waarheid overtuige.

Nog op andere gronden heeft men ons gevoelen verdedigd; de wet verplicht den ambtenaar, zoo heeft men gezegd, om na gedane aangifte van geboorte of overlijden hiervan eene akte op te maken; heeft er nu geene geboorte of overlijden plaats gehad, dan kan men niet spreken van eene aangifte van geboorte of overlijden; dit argument komt mij zwak voor; ook zou dan, zoo de ambtenaar zich slechts van de geboorte of het overlijden vergewist had, de

verdere inhoud der verklaring aan zijn onderzoek zijn onttrokken. Wil men uit de bepalingen der wet een argument ontleenen, dan neme men liever de bevoegdheid hem in art. 29 al. 3 gegeven om te vorderen, dat het kind hem worde vertoond.

Acht ik dus den ambtenaar van den burgerlijken stand bevoegd de waarheid der verklaringen te controleren en stel ik hem niet passief tegenover de aangevers, zoo ken ik hem ook in zake van huwelijk, waar hij niet alleen constateert, maar een rechtsband in 't leven roept, eene zekere mate van zelfstandigheid toe, en acht ik hem bevoegd en verplicht om zijne medewerking te weigeren, waar kennelijk een onwettig huwelijk zou worden tot stand gebracht. Ik verschil daarom in het gevoelen met Mr. OPZOOMER, wanneer hij zegt, dat de ambtenaar de huwelijksvoltrekking alleen zou mogen weigeren op grond van de ongenoegzaamheid der stukken en verklaringen, die door art. 126, 127, 128 worden gevorderd. Zal dan de ambtenaar een huwelijk van een zeventienjarig jongman bij voorbeeld niet mogen weigeren te voltrekken, wanneer alle stukken en verklaringen in die artt. gevorderd hem zijn voorgelegd? De heer OPZOOMER schijnt dit te meenen. Ik geloof ten onrechte.

Vooreerst toch verklaar ik het woord „ongenoegzaamheid der stukken en verklaringen” in dien zin, dat hij de voltrekking weigeren mag, ingeval door die stukken en verklaringen niet genoegzaam aangewezen is, dat er geene beletselen voor een huwelijk aanwezig zijn. Alsdan zijn deze stukken en verklaringen ongenoegzaam.

Waarom vordert de wet toch de geboorteakte? Alleen om de identiteit der personen te bewijzen? Neen, want bij gemis van een geboorteakte, moet de akte van bekendheid zoo na mogelijk (art. 127 al. 2) ook het tijdstip der geboorte inhouden. De wet wil dus, dat de ambtenaar ook bekend zij met den leeftijd der huwenden. Alleen in het geval van het slot van alinea 3 van art. 127, stelt de wet de aangifte van den leeftijd vrij, daar het huwelijk allicht anders onmogelijk zou worden.

Het is dus de bedoeling der wet, dat uit de in art. 126 en volg. vereischte stukken en verklaringen den ambtenaar moet blijken, dat er geene wettelijke bezwaren tegen het huwelijk aanwezig zijn; maar ook geloof ik, dat wanneer uit anderen hoofde dan juist uit de uit die artikelen gevorderde stukken hem blijkt, dat er dergelijke beletselen bestaan, hij weigeren mag het huwelijk te voltrekken. Dat art. 129

alleen spreekt van „in de vorige artikelen”, komt, omdat zij daarin meende alle stukken te hebben opgenoemd, waaruit van een wettelijk beletsel zou kunnen blijken; in den regel zal zulks ook het geval zijn; de bedoeling der wet kan dus niet geweest zijn, dit zoo beperkt optevatten. Ook zou het toch zeer vreemd zijn, dat, terwijl de ambtenaar de afkondiging volgens art. 41 moet nalaten als hem van een wettig beletsel blijkt, hij daarentegen het huwelijk niet zou mogen weigeren te voltrekken.

Maar ik geloof ook, dat de heer OPZOOMER de beteekenis der art. 126 en volgende te beperkt opvat. Deze artikels willen niet zeggen dat, zoo de daarin genoemde stukken den ambtenaar worden overgelegd, hij het huwelijk zal *moeten* voltrekken; maar dat, ook al is de ambtenaar overtuigd dat er geene wettelijke bezwaren bestaan, hij het huwelijk toch niet mag voltrekken, zonder dat hem deze stukken worden overgelegd. Is dit geschied, zoo is hij verantwoord, als hem niet gebleken is dat er eenig bezwaar bestaat.

Bij deze meer ruime opvatting van art 129 zal dan ook, wanneer de ambtenaar weigert, de tusschenkomst der rechtbank steeds kunnen worden ingeroepen.

Artt. 22 en 24 al. I. B. W.

De registers zullen door den ambtenaar van den burgerlijken stand op het einde van ieder jaar worden afgesloten, en zal in de maand Januarij daaraanvolgende ééne der dubbele worden overgebracht in de archieven der gemeente, en het andere dubbel, mitsgaders het register der huwelijksaangiften en afkondigingen, ter griffie van de arrondissemens rechtbank.

Art. 24. al. I. Een ieder is bevoegd om zich, door de bewaarders der registers van den burgerlijken stand, uittreksels uit die registers te doen afgeven.

Art. 22 B. W. wijst de plaats aan waar de afgesloten jaarlijksche registers door den ambtenaar van den burgerlijken stand zullen moeten worden overgebracht en doet zien, dat het gemeente archief en de griffie der arrondissemens rechtbank hiertoe zijn

aangewezen. Is er ook een plaats bepaald waar de nog loopende registers moeten gehouden worden? Deze vraag is niet beantwoord, maar wij vinden slechts bij de huwelijksakte eene bepaling, welke onze aandacht verdient. De ambtenaar, belast met het opmaken der huwelijksakte, is verplicht, voordat hij hiertoe overgaat, in naam der wet te verklaren, dat partijen door den echt aan elkander verbonden zijn, nadat zij ten overstaan van hem en in tegenwoordigheid der getuigen verklaard hebben elkander tot echtgenooten aan te nemen. Als regel vinden wij, dat het huwelijk in het openbaar, in het huis der gemeente der woonplaats van eene der beide partijen, moet voltrokken worden. De vraag ontstaat of er ook eene plaats is aangewezen, waar de ambtenaar de andere akten moet opmaken, en of hiervoor het gemeentehuis is aangewezen. Nergens vinden wij dergelijke bepaling, noch de verplichting dat hij zijn bureau binnen de gemeente moet houden. De Missive van 2 Juli 1851 van den Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalde, dat de gemeentebesturen verplicht zijn te zorgen dat de registers van den burgerlijken stand en de daartoe betrekkelijke bescheiden nimmer uit het gemeentehuis of het archief worden vervoerd. Deze missive berust op eene

verkeerde voorstelling, welke men zich maakt van de verhouding van het gemeentebestuur tot den ambtenaar van den burgerlijken stand. De ambtenaar is niet aan het gemeentebestuur ondergeschikt, hij is geen gemeente-ambtenaar. De ambtenaar is slechts verplicht een voor het publiek toegankelijk bureau te hebben en zal ja, wanneer het hem lust en het gemeentebestuur belieft een lokaal in het gemeentehuis aan te wijzen, hier zijne nog loopende registers houden en de akten opmaken, maar zijne verplichting hiertoe vloeit niet uit de wet voort. Daar de ambtenaar tevens de persoon is belast met het maken der uittreksels der akten en om meer andere redenen de geslotene registers dikwijls zal moeten raadplegen, zou het wenschelijk zijn, dat een Wet of Koninklijk Besluit den ambtenaar voorschreef bureau te houden in hetzelfde gebouw waar het gemeente archief is geborgen.

Nergens, wat zeker ook eene groote leemte is, vindt men bepaald wanneer en hoe lang de ambtenaar zitting moet houden. Alleen ten opzichte der huwelijksvoltrekking bepaalt de wet van 23 April 1879 (Stbl. 72), dat er minstens tweemaal 's weeks in de gemeenten boven de tien duizend zielen en minstens eenmaal 's weeks in alle andere gelegenheid gegeven

moet worden tot kosteloze huwelijksvoltrekking; de ambtenaar van den burgerlijken stand bepaalt de dagen en uren daarvoor bestemd. De Missieve van den Minister van Justitie van 18 Augustus 1863 bevat het volgende „de ambtenaren van den burgerlijken stand zijn verplicht te allen tijde, zelfs zonder onderscheiding tusschen zon- en werkdagen, aan de ingezetenen de gelegenheid te verschaffen tot het doen van geboorteaangiften, zoo lang de daartoe door de wet gestelde termijn niet is verstreken.

Wel verhindert deze opvatting der wet niet, dat, bij wege van administratieve regeling, zekere dagen en uren worden aangewezen, welke tot het ontvangen van deze en andere aangiften van den burgerlijken stand meer opzettelijk bestemd zijn, hetgeen ten gevolge heeft dat die aangiften in den regel op dien daarvoor bestemden tijd zullen plaats hebben, maar zoodanige regeling is alleen dan niet in strijd met de wet, wanneer zij niet belet, dat de ambtenaar van den burgerlijken stand te allen tijde bereid wordt gevonden, om vooral die aangiften, welke aan een bepaalden korten termijn zijn gebonden, van de belanghebbenden te ontvangen.

Niet alleen op minder geschikte uren des daags, maar ook des nachts zal derhalve de ambtenaar

verplicht zijn aangiften te ontvangen en hiervan akten op te maken.

Iemand, die een geboorteaangifte heeft te doen en die tot het laatst toe uitstelt, zal dus den ambtenaar kunnen dwingen des nachts hiervan eene akte op te maken. De eischen, welke deze Missive stelt, zijn waarlijk niet gering te schatten. Hetgeen C. L. VAN DEN HELM in zijn Handboek voor den ambtenaar van den burgerlijken stand laat volgen, zal iedereen moeten toestemmen.

Hij schrijft het volgende: „Deze aanschrijving maakt een vrij willekeurig en niet op de wet gegrond onderscheid tusschen aangiften van geboorten en andere gevallen. Ook voor geboorteaangiften is de termijn ruim genoeg gesteld, om, wanneer eene bevalling plaats vond bijv. op den dag voor Paschen, Kerstfeest of dergelijke, die aangifte op een werkdag te kunnen doen en den ambtenaar van den burgerlijken stand niet onnoodig te dwingen op erkende feestdagen kantoor te houden. Het publiek is in dit opzicht redelijker dan bovenstaande missive.”

Niet alleen voor den persoon zelf, zooals wij gezien hebben, maar voor elk ander kan het van belang zijn, bekend te zijn en, wat meer zegt, bewijs in handen te hebben van eenige gewichtige gebeurtenissen dien

persoon betreffende, welke men zijn burgerlijken stand (staat) pleegt te noemen. De akten hiervan opgemaakt aan welke authentieke kracht is toegekend, zullen in en buiten rechten derhalve dikwijls te berde gebracht moeten worden. Het is juist daarom dat de wetgever een ieder de bevoegdheid heeft gegeven, zich door de bewaarders der registers van den burgerlijken stand, uittreksels uit die registers te doen afgeven, en wel eerstens omdat men wel niet het geheele register zal behoeven en tweedens omdat het onmogelijk en onraadzaam zou zijn de registers aftegeven, wil men niet nu en dan een register zien verloren gaan. Wie zijn bewaarders der registers van den burgerlijken stand? Van de loopende registers is het de ambtenaar van den burgerlijken stand, van de afgesloten registers, die deels ter griffie der arrondissements rechtbank, deels in het archief der gemeente berusten, zijn het de ambtenaar van den burgerlijken stand en de griffier. Den griffier, als in het algemeen belast met de afgifte van afschriften en uittreksels der onder hem berustende registers en in art. 25 B. W. aangewezen de aantekeningen op den kant der akte te stellen, heeft men geen bezwaar als bewaarder der registers van den burgerlijken stand en als zoodanig bevoegd tot het afgeven van uittreksels te beschouwen;

den gemeente-secretaris, als in art. 103 alinea 2 Gem. Wet belast met de zorg voor het archief, wil men die bevoegdheid niet toekennen, als zijnde hij eerstens gemeenteambtenaar en belast met gemeente-administratie en tweedens in ons wetboek niet aangewezen als persoon bevoegd, in de onder de archieven der gemeenteberustende registers, de bij de wet gevorderde kantteekeningen te stellen. De wet heeft dit aan den ambtenaar van den burgerlijken stand zelf opgedragen.

Hoewel de secretaris belast is met de zorg voor het archief, zoo meen ik toch, dat die zorg zich niet uitstrekt tot al datgene wat het archief bevat, maar slechts tot het gemeentearchief. Hij is gemeenteambtenaar en als zoodanig inzonderheid ook met de zorg voor het archief, onder toezicht van burgemeester en wethouders, belast. De wet, bepalende dat er in elke gemeente een of meer ambtenaren van den burgerlijken stand zullen zijn, heeft de plaatsing van het eene dubbel der afgesloten registers in het gemeentearchief bevolen en wel primo, omdat het het zich dan meestal in de nabijheid van den ambtenaar zal bevinden, secundo, omdat dit wel in den regel de veiligste plaats tegen brandgevaar zal zijn; dat het ambt van ambtenaar van den burgerlijken stand vroeger aan den maire

was opgedragen, zal wel de eerste aanleiding zijn geweest van de plaatsing in het gemeentearchief. De wet, die later speciale ambtenaren van den burgerlijken stand deed benoemen, behield de plaatsing in het archief om de hierboven genoemde redenen en heeft, door te bepalen dat de kantteekeningen door den ambtenaar van den burgerlijken stand zoude geschieden en niet door den secretaris, genoeg doen blijken dat de plaatsing in het gemeentearchief alleen diende om de afgesloten registers eene goede en overal gelijke bewaarplaats te verzekeren.

De wet spreekt van „uittreksels der registers,” wat hieronder te verstaan! Hierover veel literatuur. Het gelijkkluidende art. 45 Code Napoleon sprak van „extraits délivrés conformes aux registres.” Dat de wet alleen afschriften van geheele acten bedoeld, kan ik niet aannemen, daar zij niet overal afschriften van akten vordert, en waar zij dit wenscht, dit bepaald voorschrijft, zooals bij scheiding van tafel en bed (art. 293) (zie VAN DEN HELM pag. 51). Dat de zakelijke inhoud in de meeste gevallen voldoende is, acht ik niet in strijd met de wet. Waartoe zou dit omslachtige overschrijven in vele gevallen dienen? meestal is het immers slechts om den zakelijken inhoud te doen, bijvoorbeeld, bij het sluiten

van een huwelijk moet men o. a. volgens de wet de geboorteakte (zal wel moeten zijn een uittreksel van de geboorteakte) den ambtenaar ter hand stellen. Waartoe deze formaliteit? Enkel en alleen opdat de ambtenaar wete, of de persoon mag huwen en geene dispensatie om leeftijdswille noodig heeft, of hij nog toestemming behoeft enz. enz. Welk nut zou het nu hebben dat zoo'n extract inhield op welk uur van den dag de geboorte heeft plaats gehad, als ook o. a. wie als getuigen hebben gefungeerd, of dat de aangever de schrijfkunst niet heeft geleerd enz. enz.? In andere gevallen daarentegen kan het zijn nut hebben te weten op welk uur van den dag men geboren is, bijv. bij het openvallen eener erfenis. Van het gebruik zal het dus afhangen of een afschrift dan wel slechts een uittreksel der akte voldoende is, en de ambtenaar is bevoegd zoowel afschriften als uittreksels aftegeven.

Art. 27. B. W.

De ambtenaren van den burgerlijken stand, of andere bewaarders, zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, aansprakelijk voor het rigtig houden en bewaren der registers.

Elke verandering, elke vervalsching in de akten, elke inschrijving op een los blad, mitsgaders alle overtreding, tegen de voorschriften van dezen titel begaan, kunnen aan de partijen grond opleveren om tegen dien ambtenaar of bewaarders schadevergoeding te eischen.

In geval van overtreding tegen de voorschriften van dezen titel begaan, kunnen de ambtenaren worden verwezen in een geldboete, niet te boven gaande de som van honderd gulden.

Bij het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering wordt de proces-orde op dat stuk voorgeschreven.

De wetgever, die zoo groote bewijskracht aan de akten van den burgerlijken stand toekende, den inhoud van elke akte zoo nauwkeurig omschreef, niet alleen ter wille der gewenschte eenvormigheid, maar ook voornamelijk als waarborg voor de juistheid der akte zelve, heeft dezen waarborg niet weinig verhoogd, door den ambtenaar van den burgerlijken stand of andere bewaarders, ieder voor zooveel hem zelve aangaat, aansprakelijk te stellen voor het richtig houden en bewaren der registers.

In de eerste plaats merken wij op dat zij alleen aansprakelijk zijn, voor zooveel hen aangaat; zijn er dus meerdere ambtenaren van den burgerlijken stand, zoo is ieder slechts verantwoordelijk voor de akten, welke hij zelf opmaakt. Volgens art. 1403 B. W. is de ambtenaar tevens aansprakelijk voor hem, dien hij ter zijner assistentie mocht aanwijzen. Hieruit kan men de gevolgtrekking maken, dat het gemeentebestuur niet de bevoegdheid kan hebben, iemand te benoemen, die onder den ambtenaar met het houden der registers belast zou zijn, en voor wien de ambtenaar aansprakelijk is. De ambtenaar van den burgerlijken stand, als de verantwoordelijke persoon, moet ook alleen de bevoegdheid hebben den persoon te kiezen, voor wiens handelingen hij zich aansprakelijk

stelt. Uit art. 27 B. W. blijkt dat de ambtenaren niet alleen aan de op hen betrekkelijke bepalingen van het strafrecht onderworpen zijn, maar in geval van overtreding tegen den derden titel begaan, door de arrondissementsrechtbank in eene geldboete, de som van honderd gulden niet te boven gaande kunnen verwezen worden; voorts bepaalt het W. v. B. Rv. in art. 854, dat de overtredingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep, op dezelfde wijze als correctioneele zaken zullen worden vervolgd en berecht.

De bepaling van ons Wetboek wijkt af van den Code; vooreerst is ons artikel juister, daar het spreekt van overtredingen tegen de voorschriften van *dezen* titel begaan, terwijl de Code in art. 50 het beperkt tot „toute contravention aux articles précédens,” terwijl toch ook in de volgende artikelen verschillende voorschriften betreffende den ambtenaar van den burgerlijken stand voorkomen.

Het groote verschil tusschen ons artikel en art. 50 Code Napoléon, licht in het facultatieve van ons artikel; de arrondissements-rechtbank *kan* den ambtenaar verwijzen in eene geldboete, zegt art. 27 B. W.; de Code daarentegen spreekt van „sera-poursuivie et punie toute contravention.” Hierover heeft

veel verschil bestaan bij de beraadslagingen der Staten-Generaal. Verscheidene leden wenschten het woord „kunnen” in „zullen” veranderd te zien; o. a. de heer VAN DER GRONDEN. „Het streed tegen zijne wijze van denken en zoo hij zich niet bedroog, ook met de jurisprudentie aangenomen in strafzaken, en voerde ons terug naar het oude recht, dat de rechter volgens vereisch van zaken strafte of niet.” Volgens dezen spreker, moet de rechter steeds wanneer de overtreding, waarvan de cognitie aan hem onderworpen is, wordt bewezen, de straf toewijzen, en het is zijn plicht op ieder bijzonder geval de bijzonder bepaalde straf toe te passen; alleen dáár waar de wet misdrijf niet strafbaar stelt, vermag hij dit natelaten. Dezen grondregel achtte de heer VAN DER GRONDEN noodig ter voorkoming van willekeur niet alleen, maar ook om den rechter niet in de onaangename positie te brengen, dat hij tusschen zijn gevoel en plicht in tweestrijd zoude kunnen komen.

Anderen, waaronder de Minister van Justitie, zagen dit bezwaar niet in, daar het voornamelijk geringere overtredingen gold. De minister had, toen er in het begin van zijne rechterlijke loopbaan, volgens de toen bestaande wetgeving veel aan het arbitrium van den rechter was overgelaten, slechts zelden nadeelige en

dikwerf de beste gevolgen ervan gezien; Z. E. wees ook nog op de hardheid van het steeds toepassen van straf bij kleine verzuimen, terwijl in kleine gemeenten en ten platten lande de betrekking meest zonder remuneratie wordt waargenomen.

Het is waar, vele billijkheidsgronden pleiten voor ons artikel. De overtredingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand zijn zoo geheel afwijkende van de gewone; het zijn overtredingen, waaraan hij zich schuldig kan maken, door op zich te nemen eene dikwijls onaangename en moeielijke betrekking, die hij alleen in het publiek belang waarneemt en waar, met de meeste zorg, toch nog in strijd met de vele bepalingen der wet kan worden gehandeld. Dit alles neemt niet weg dat het facultatiefstellen der straftoepassing tegen de algemeene rechtsbeginselen indruischt: niet de rechter, maar de wet alleen moet bepalen, of zeker feit al of niet strafbaar is; billijkheidsgronden kunnen geen rechtsbeginselen wijzigen.

Toch meen ik de bepaling van ons artikel met de algemeene rechtsleer in overeenstemming te kunnen brengen. In zake overtredingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand, moet men den rechter niet beschouwen als toepassende de strafwet, maar als

disciplinair straffende. Aan de civiele rechtbanken is, na bevinding van het procesverbaal opgemaakt door den ambtenaar van het Openbaar Ministerie, overgelaten, in hoeverre zij het noodig acht den betrokken ambtenaar van den burgerlijken stand door disciplinaire straffen tot meerdere zorgzaamheid en plichtsbetrachting te noodzaken. In dien zin heeft de rechtbank een zeker toezicht over den ambtenaar van den burgerlijken stand; zij controleert zijne handelingen. Het moge vreemd schijnen eene dergelijke functie aan een rechtelijk college op te dragen, maar welke macht ware daartoe beter aangewezen dan een college van rechtskundigen, die ook in andere opzichten, als het bewaren ter griffie van eene der dubbele afgesloten registers, het rectificeeren der akten enz. met de registers in aanraking zijn gebracht. Evenals andere ambtenaren door de regeering kunnen worden gestraft met berisping, schorsing of ontslag, wat bij den ambtenaar van den burgerlijken stand geene toepassing vinden kan, daar hij geen persoon kent boven zich gesteld, heeft de rechter de bevoegdheid tot disciplinaire straffen, volgens de door de wet gestelde regelen. Aldus opgevat, vervalt, dunkt me, het bezwaar dat het facultatief toepassen der straf in strijd zou zijn met de rechtsbeginselen.

In de praktijk wordt in den regel dit toezicht der rechtbank door den ambtenaar van het Openbaar Ministerie uitgeoefend, hetwelk zelfs bij schrijvers over den burgerlijken stand tot de onjuiste voorstelling heeft geleid, dat de ambtenaar van den burgerlijken stand ondergeschikt zou zijn aan den ambtenaar van het Openbaar Ministerie. Deze ambtenaar zendt dan ook jaarlijks eene opgave van zijne bemerkingen, en in moeilijke gevallen wordt dikwijls zijn gevoelen ingewonnen. De wet kent dit toezicht niet, zij verplicht het Openbaar Ministerie alleen de ter griffie overgebrachte registers te onderzoeken en proces-verbaal optemaken der overtredingen, waartoe het ook inzage kan nemen der registers in het archief der gemeente; de rechtbank zal alsdan naar bevinding handelen.

Tevens is den ambtenaar van het Openbaar Ministerie de zorg opgedragen voor de eenvormige inschrijving ingeval er kantteekeningen bij de akte worden gevoegd. Het is geen macht boven den ambtenaar van den burgerlijken stand, het is slechts, evenals bij misdrijven en overtredingen, de persoon verplicht ze ter kennisse der rechtbank te brengen en de straf te vorderen.

Thans wil ik de vraag trachten te beantwoorden, hoe het is met de verjaring ten opzichte der verschil-

lende vorderingen, waartoe deze artikelen aanleiding geven.

Wat aangaat de strafvorderingen ter zake dier misdrijven waartegen in het Wetboek van Strafr. is voorzien, hiervoor zullen de regelen van de artt. 460 en 461 Wetb. van Strafv. gelden; dit levert geene moeilijkheden.

Hoe is het echter met de verjaring der vordering wegens de zoogenaamde civiele overtredingen? De wet spreekt hier niet van, zegt alleen dat deze overtredingen op dezelfde wijze als correctioneele zaken zullen worden vervolgd en berecht. Het wetboek van strafvordering doet na één jaar vervallen alle vervolgingen ter zake van politie overtredingen; echter zal het zeer moeilijk zijn de verjaring der politie-overtredingen, en dus de verjaring van één jaar, toe te passen. Wat den aard der overtredingen betreft, hebben ze, wel is waar, veel overeenkomst met de politieovertredingen; het doen van de handeling stelt, onafhankelijk van opzet of schuld, de overtreding daar, het zijn in den regel wets- en geen rechtsdelicten. Echter acht ik het meer overeenkomstig de wet om op deze overtredingen de verjaring van art. 460, namelijk die van vijf jaar, toetepassen; eerstens wegens het maximum der boete, bedragende 100

gulden, eene som te bovengaande het maximum der politieovertredingen; tweedens daar de wet ze geheel als correctioneele zaken wel hebben berecht en ze aan de jurisprudentie der rechtbanken heeft onderworpen. De Wet op het Notarisambt heeft in art. 55 de verjaring der vorderingen ter zake van overtredingen dier wet op twee jaren bepaald; een termijn, die, ook wat de overtredingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand betreft, een zeer billijke zijn zou en niet ongepast, daar het constateeren der overtredingen door den ambtenaar van het Openbaar Ministerie eerst geruimen tijd, dikwijls eerst een jaar na het begaan der overtreding, kan plaats vinden.

Na hoeveel tijd verjaart de vordering tot vergoeding der schade door deze overtredingen aan belanghebbenden veroorzaakt? Wij hebben hier te doen met de verjaring der vordering, ontstaande uit art. 1401 B. W., de onrechtmatige daad. Te dien opzichte nu bepaalt art. 1416 al: 2, dat alle burgerlijke rechtsvorderingen (behalve die wegens laster, hoon of belediging) tot schadevergoeding wegens daden, welke tot strafvordering kunnen aanleiding geven, te niet gaan door de verjaring die ten opzichte dezer strafvordering is vastgesteld. Voor de vordering dus tot schadevergoeding uit handelingen van

den ambtenaar van den burgerlijken stand voortvloeiende, welke tevens onder de strafwet vallen, zal de termijn van verjaring gelden van artt. 460 en 461 van het wetboek van strafvordering.

Hoe nu die civiele vorderingen, welke uit feiten voortvloeien die slechts eene civiele overtreding daargestellen? Kan men hier spreken van feiten, welke tot strafvordering aanleiding geven? (art. 1416 B. W.) Streng genomen zou men meenen van neen, daar eene strafvordering bij den strafrechter wordt ahangig gemaakt en hier de civiele rechtbank rechtspreekt. Ik geloof echter dat men de uitdrukking strafvordering in ruimeren zin mag nemen. Ook de wetgever gebruikt het woord straf dikwijls in zeer algemeenen zin, b. v. verbintenissen onder beding van straf enz. Ook de ratio legis van art. 1416 B. W. pleit er voor, om voor de civiele vordering tot schadevergoeding denzelfden verjaringstermijn te geven als de civiele overtreding; de wetgever heeft niet gewild dat eene daad nog tot vordering van schadevergoeding zou kunnen aanleiding geven, wanneer de staat geen straf meer kan opleggen. De tijd heeft het misdrijf als het ware uitgewischt, en geen civiel vonnis mag dit misdrijf op nieuw aan het licht brengen.

Van welk tijdstip af, begint de verjaring dezer vorderingen te loopen?

Bij die strafvorderingen, welke ontstaan tengevolge van daden, die onder de strafwet vallen, gelden natuurlijk de bepalingen van art. 458 Wetboek van Strafv.; voor de civiele overtredingen meen ik hetzelfde te moeten aannemen, daar, ofschoon de wet de berechting aan de civiele rechtbank heeft opgedragen, zij ze toch geheel als correctioneële zaken wil hebben vervolgd en berecht.

Hoewel het constateeren dier overtredingen hier dikwijls eerst geruimen tijd na het begaan derzelve kan geschieden, daar de afgesloten registers eerst in het begin van een volgend jaar naar de griffie worden overgebracht, zijn er misschien weinige overtredingen, waarvan het constateeren zoo gemakkelijk en zeker kan plaats vinden, daar den ambtenaar van het Openbaar Ministerie de bepaalde verplichting is opgelegd, de registers enz. te onderzoeken en hij bevoegd is inzage te nemen van het andere der dubbele registers, hetwelk in het archief der gemeente berust. Eene dergelijke bepaling als in art 55 der Notariswet is hier daarom minder noodig.

Hoe nu ten opzichte der civiele actie tot schadevergoeding? Begint hier de verjaring op het oogenblik

der begane overtreding of op het oogenblik dat de schade ontstaat, welk laatste vooral bij deze soort van onrechtmatige daden, mogelijk eerst jaren later plaats vindt? De vordering zal niet eerder mogelijk zijn vóórdát schade is toegebracht. Kan men zelfs in den eigenlijken zin wel van eene verbin-
tenis spreken, waar en de inhoud zoo geheel onbestemd en dikwijls de persoon van den schuldeischer nog geheel onbepaald is? Zonder mij in het moeielijke vraagstuk der verjaring te begeven, meen ik toch als het beginsel der wet in art. 1416 B. W. te mogen uitspreken, dat hij, die een misdrijf of overtreding heeft begaan, gedurende denzelfden tijd dat hij strafrechtelijk vervolgd kan worden, ook tot schadevergoeding kan worden aangesproken; de wet heeft daarom denzelfden termijn daarvoor bepaald, blijkbaar met de bedoeling ook denzelfden aanvangstermijn aantemen, d. i. het begaan van de daad.

STELLINGEN.

I.

Degeen, aan wien eene tot vervoer gegevene zaak moet worden afgegeven, heeft in het Romeinsche Recht ook buiten het geval van afstand der actie door den verzender, eene rechtsvordering tot afgifte tegen den voerman.

II.

De bezitter ter goeder trouw is na het begin van het proces gehouden van de niet belegde erfenis-gelden interesten te betalen.

III.

De ambtenaar van den burgerlijken stand is geen gemeenteambtenaar.

IV.

Het gemeentebestuur heeft niet de bevoegdheid iemand te benoemen, die onder den ambtenaar met het houden der registers belast is.

V.

Art. 52 B. W. verbiedt den ambtenaar van den burgerlijken stand niet, van een pasgeboren reeds overleden kind, eene akte op te maken, zoo het bij hem vast staat dat het kind geleefd heeft.

VI.

Art. 149 Gem. Wet is niet vervallen door de Wet van 24 Juni 1879 (Stbl. 132).

VII.

De ambtenaar van den burgerlijken stand is, bij het afgeven van een extract van eene akte met eene kantteekening in art. 16 B. W. genoemd, bevoegd een extract te geven van de verbeterde akte.

VIII.

Art. 17 B. W. is niet op alle akten toepasselijk.

IX.

Dat, in geval van overtreding, tegen de voorschriften van titel 3, boek I, B. W., voor zoo verre daartegen niet bij het Wetboek van Strafrecht is voorzien, de ambtenaren en bewaarders, *kunnen* en niet *moeten* verwezen worden in eene geldboete, is niet in strijd met onze rechtsbeginselen.

X.

Art. 2030 B. W. had zijn plaats moeten vinden in de Wet op den Overgang van de Vroegere tot de Nieuwe Wetgeving.

XI.

Al. 2 art. 946 B. W. had achterwege kunnen blijven.

XII.

Terecht besliste de Rechtbank te Hoorn (14 Juni 1876) dat art. 1652 B. W. ook van toepassing is bij onroerend goed.

XIII.

Art. 664 B. W. is niet van toepassing voor het geval dat door den eigenaar een voorwerp van eene nieuwe soort is gemaakt.

XIV.

De acceptant voor eene grootere som dan de in den wissel vermelde is slechts voor het bedrag van den wisselbrief gehouden.

XV.

Hij, die slechts voor een gedeelte van het bedrag van den wissel-fonds bijzonderlijk daartoe bestemd in handen heeft, is tot gedeeltelijke acceptatie verplicht.

XVI.

De schuldenaar, aan wien surséance van betaling is verleend, is onbevoegd in rechten optreden, zonder machtiging der aan hem toegevoegde bewindvoerders.

XVII.

Tegen den oorspronkelijken eischer, die een vonnis bij verstek verkregen heeft en niet verschijnt bij gedaan verzet, kan geen verstek of ontslag van de instantie verleend worden.

XVIII.

De décisoire eed is geen bewijsmiddel.

XIX.

Het appel van een interlocutoir vonnis, is ook ontvankelijk meer dan drie maanden na de beteekening mits ingesteld tegelijk met dat tegen het eindvonnis.

XX.

Het vervreemden van verstrekte leefkost door dienstboden, is niet strafbaar.

XXI.

Hij die, door een error in persona, een ander dan den bedoelde heeft gedood, is wegens opzettelijke doodslag en die, door afdwaling, een ander heeft gedood, is wegens poging en doodslag door onvoorzichtigheid, te straffen.

XXII.

Art. 16 der Wet van 29 Juni 1854 (Stbl. 102) is — wat de visschen in vijvers betreft — afgeschaft door artt. 13*b* en 41*f* der Wet tot regeling der Jagt en Visscherij van 13 Juni 1857 (Stbl. 87).

XXIII.

De akte van beschuldiging die niet de ten laste-legging van een wanbedrijf bevat, waarvan de gelijktijdige behandeling is bevolen, moet niet nietig verklaard worden.

XXIV.

Het lidmaatschap der Staten Generaal vangt aan na de beëdiging.

XXV.

Ook de Eerste Kamer behoorde het recht van enquête te hebben.

XXVI.

's Konings uitsluitend recht tot oorlogsverklaring blijve behouden.

XXVII.

Terecht is in de Gem. Wet een toezicht voorgeschreven door de Gedeputeerde Staten op de toelating der nieuwgekozene gemeenteraadsleden.

XXVIII.

De dubbele muntstandaard is alleen goed te keuren als hij internationaal is.

XXIX.

Art. 1 der Wet op de Burgerlijke pensioenen, hetwelk bepaalt dat er ten laste van den Staat pensioen wordt verleend, is in strijd met de overige bepalingen dier wet.

